تحقیق در مورد دسترسی دختران به تعلیم و تربیه

ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسی اړوند څېړنه

قوس ۱۳۹۷   د ۱۳۹۷ هـ ـ ل کال لیندۍ

در مورد شبکه زنان افغان

پس منظر شبکه زنان افغان

پس از کنفرانس چهارم جهانی ملل متحد در رابطه به زنان در شهر بیجینگ چین که گروهی از زنان افغان از سازمان های مختلف و آژانس های ملل متحد در آن اشتراک ورزیده بودند، نظریه ایجاد شبکه ای که یکپارچگی و همکاری را میان زنان افغان توسعه دهد، شکل گرفت. با الهام از نهضت زنان در گوشه و کنار مختلف جهان؛ سرانجام، درسال ۱۹۹۵ میلادی اشتراک کنندگان (زنان افغان) این کنفرانس تصمیم گرفتند تا شبکه زنان افغان را تأسیس نمایند.

شبکه زنان افغان، تهدابی برای نهضت زنان افغانستان است؛ که جهت رشد آن عده نهادهای زنانی که در کشور در حال فعالیت اند، بحیث یک شبکه پایدار و مستحکم خدمت می کند.

شبکه زنان افغان، حضور فعال و قابل توجه در کابل، هرات، بلخ، کندهار، بامیان، پکتیا، کندز و ننگرهار دارد؛ و نیز از طریق اعضای خود در سایر ولایات افغانستان فعالیت می نماید. شبکه زنان افغان، به حیث نهاد چتر برای اعضای خویش کار و فعالیت مینماید. همچنان پروژه هایی مرتبط با مسائلی (خشونت بر اساس جنسیت، تقویت جوانان و تعلیم دختران) را در هماهنگی با اعضای خویش تطبیق مینماید.

شبکه زنان افغان بیش از ۳۵۰۰ عضو انفرادی و ۱۳۵ نهادهای زنان افغان را در عضویت خویش دارد.

ائتلاف ملی معارف افغانستان (انیک) به ابتکار موسسه انافی و حمایت تخنیکی انجمن (ASPBAE) و حمایت مالی مشارکت جهانی بخاطر معارف (Global Partnership for Education) و کمپاین جهانی معارف (Global Campaign for Education) در ماه می ۲۰۱۶ تاسیس گردید. ائتلاف ملی معارف افغانستان در کنار ۱۲۰ ائتلاف معارف در سرتاسر جهان مرجع پاسخگوی جامعه مدنی بخاطر راپوردهی از کارکردهای حکومت در قبال اهداف SDG۴ و اجندای ۲۰۳۰ در افغانستان میباشد. چهارچوب کاری ائتلاف ملی معارف افغانستان توسط نهادهای ملی و بین المللی دخیل در سکتور معارف افغانستان پایه گذاری شده که فعلاً بیش از ۶۰ نهاد ملی و بین المللی عضویت آنرا دارند.

وب سایت: www.anec.af

فیسبوک: ANEC.Afghanistan

شماره تماس: ۰۷۹۹۲۲۶۰۱۷

About Afghan women's network

Background

After the United Nation Fourth World Conference on Women in Beijing, China, where a group of women from various organizations and agencies of the United Nation participated; the theory to form a network for the Afghan women's cooperation and integration developed. With inspire from women's movement in different part of the world; finally, in 1995 participants (women) of the conference decided to establish Afghan Women Network (AWN).

Afghan Women's Network is the foundation for Afghan women's movement, which serves as a stable network for growth of those women's organizations they are active in the country.

Afghan Women's Network has active and considerable presence in Kabul, Herat, Balkh, Kandahar, Bamyan, Paktia, Nangarhar and Kunduz, and is also active through its member in other provinces of Afghanistan. Afghan Women's Network works as the umbrella for its member organizations. As well as projects related to issues (gender-based violence, strengthening of youths and education for girls) implement with coordination of its member.

Afghan Women's Network has over then 3500 individual members and 135 women's organizations in its membership.

Afghanistan National Education Coalition (ANEC) initial work started in November-2015 by ANAFAE with technical support of Asia South Pacific for Basic and Adult Education (ASPBAE) and financial support from Civil Society Education Fund (CSEF). The CSEF is management by the Global Partnership for Education (GPE) and Global Campaign for Education (GCE).

ANEC as a unified platform of more than 60 CSOs working in the field of Education in 26 provinces of Afghanistan is committed towards ensuring that all Afghans irrespective of their race, color, religion, gender and location should have the right to free and quality education.

www.anec.af

Research on Girls access to education
Dec 2018

تحقیق در مورد دسترسی دختران به تعلیم و تربیه
قوس ۱۳۹۷

شناسنامه
نام گزارش : تحقیق در مورد دسترسی دختران به تعلیم و تربیه
محقق : شبکه زنان افغان
ناشر : ائتلاف ملی معارف افغانستان
تمویل کننده : ائتلاف ملی معارف افغانستان
سال : ۲۰۱۸

فهرست

مقدمه

فصل اول

کلیات

بیان مسأله

اهداف تحقیق

محدودیت های تحقیق

روش تحقیق

الف) تحقیق کتابخانه ای

ب) تحقیق میدانی

جامعه آماری

جمعیت نمونه

روش تحلیل اطلاعات

فصل دوم

وضعیت کنونی تعلیم و تربیه دختران

۱ چالش های اساسی تعلیم و تربیه دختران

ـ امنیت

ـ وضعیت جغرافیایی

ـ وضعیت اقتصادی

ـ وضعیت فرهنگی

کمبود معلمان اناث

فصل سوم

چشم انداز آینده تعلیم وتربیه دختران

ـ پلان سوم انکشاف تعلیم و تربیه

فصل چهارم

یافته های تحقیق به اساس مطالعات میدانی

۱ مشخصات پاسخ دهندگان

۲ عوامل باز دارنده دسترسی دختران به تعلیم وتربیه

۳ رضایت از ارائه خدمات وزارت معارف در مورد دسترسی دختران به تعلیم و تربیه

۴ چگونگی همکاری های بین المللی در راستای دسترسی دختران به تعلیم و تربیه

۵ موجودیت خدمات مکاتب اجتماعی در سطح ولایات و منطقه

۶ آیا دختران در مکاتب به کتب درسی دسترسی دارند ؟

۷ دسترسی دختران به تعلیم و تربیه به نسبت سال ۱۳۹۶ افزایش دارد یا کاهش ؟

۸ خدمات سواد آموزی برای زنان از طریق وزارت معارف در ولایت شما وجود دارد ؟

جمع بندی و پیشنهادات

ماخذ و منابع

مقدمه

در اصل چهل و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، تعلیم حق تمام اتباع کشوردانسته شده است و تا درجه لیسانس در موسسات تعلیمی دولتی بهصورت رایگان از طرف دولت تامین میگردد (قانون اساسی، ۱۳۸۲). به همین منظور، دولت مکلف است بهمنظور تعمیم متوازن معارف در تمام افغانستان، تامین تعلیمات متوسطه اجباری، پروگرامهای موثر طرح و تطبیق کند. این اصل قانون اساسی به ضرورت دسترسی به خدمات تعلیم و تربیه باکیفیت و متوازن برای همه اتباع کشور، صرف نظر از تعلقات فرهنگی، زبانی، قومی، جنسیتی و وضعیت بدنی و فزیکی آنها تصریح میکند. از سوی دیگر، اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان به صورت ویژه به تعلیم و تربیه زنان پرداخته است. مطابق این اصل، دولت مکلف است تا برنامههای موثری را بهمنظور ایجاد توازن وانکشاف تعلیم و تربیه طرح و تطبیق کند.

همچنان دولت افغانستان مطابق به تعهدات بین المللی که در مقابل بعضی از معاهدات بین المللی ملزم است این معاهدات عبارتند از: «اهداف انکشافی هزاره سوم» و «تعلیم و تربیه برای همه.» دولت افغانستان مطابق این دو معاهده مکلف است زمینه دسترسی همه اطفال کشور را به تعلیمات ابتدایی فراهم کند.

تعلیم و تربیه دختران در افغانستان در طی سالهای اخیر در مقایسه با سالهای پیش از نظام سیاسی کنونی، با توجه به تصریح قانون اساسی و دیگر معاهداتی که افغانستان به تطبیق آنها تعهد کرده است، به دستآوردهای چشمگیری دست یافته است. با این حال، تعلیم و تربیه دختران در افغانستان با مشکلات خاصی نیز مواجه میباشد. در این گذارش تحقیقی وضعیت کنونی تعلیم و تربیه دختران در افغانستان، چالشها و چشمانداز آینده آن با توجه به پالیسیهای تعلیم و تربیه و پلانهای انکشافی معارف، به تحلیل و بحث گرفته می شود .این بحث با مصاحبه ها و توزیع پرسشنامه به هفت ولایت صورت خواهد گرفت و بعداً طی یک گذارش تحقیقی به دسترس مردم قرار داده خواهدشد .

با سپاسگذاری از تمام همکاران ما که مارا در راستای انجام این تحقیق یاری و همکاری نمودند ، جا دارد که ابراز امتنان و ارج گذاری نمایم از حمایت مالی و تخنیکی ائتلاف ملی معارف افغانستان که در ترتیب این راپور مارا یاری رسانیدند وتوفیقات بیشتر برای تمام همکاران خواهانیم .

فصل اول
کلیات

بیان مسئله

فرایند تعلیم و تربیه از پیدایش انسان بر زمین آغاز شده وهیچ جامعه انسانی وجود نداشته که تعلیم و تربیه در آن از اهمیت برخوردار نباشد.
در افغانستان نهاد های تعلیم و تربیه از قدیم وجود داشته و در یک دهه اخیر با توجه به کمک های جامعه جهانی و ثبات سیاسی نسبی که به وجود آمده نهاد های تعلیم و تربیه تا حدودی رشد نموده است. گسترش تعلیم و تربیه در افغانستان با آرمان های دموکراسی پیوند نزدیک داشته است. با وجود که تعلیم و تربیه در افغانستان از آرمان های دموکراسی و مطابق قانون اساسی افغانستان حق تمام اتباع افغانستان است هیچ وقت میزان استفاده از حق تعلیم و تربیه برای دختران افغانستان از پنجاه در صد افزایش حاصل نه نموده است.
در رابطه به مشارکت دختران به تعلیم و تربیه، تجزیه و تحلیل که توسط بانک جهانی صورت گرفته است نشان دهنده تفاوت جدی در نسبت مشارکت دختران در مقایسه با پسران شامل مکاتب از یک ولایت با ولایت دیگر است که در صدی شمولیت دختران در برخی مناطق از قبیل قندهار و پکتیا در حال کاهش است. و در سال های اخیر خصوصاً سال های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ موانع حضور دختران در مکاتب افزایش حاصل نموده لذا در مشارکت دختران کاهش چشم گیری به وجود آمده و مانع تطبیق اهداف تعلیم تربیه همگانی گردیده و دختران زیادی محروم از این حق گردیده اند.
در این تحقیق هدف اساسی بر آن است که حق دسترسی دختران به تعلیم و تربیه مطابق قانون اساسی افغانستان که تعلیم و تربیه را برای تمام اتباع افغانستان اجباری ساخته و استراتیژی جندر وزارت معارف افغانستان، تأمین گردیده یا خیر و موانع موجود در این راستا چی است. یافته های این تحقیق می تواندسبب شناخت موانع و مشارکت بیشتر دختران به تعلیم و تربیه گردد.

اهداف تحقیق

هدف اساسی تحقیق را موارد زیرتشکیل می دهد:

۱.شناسایی علل و عوامل عدم دسترسی دختران به معارف؛
۲.در یافت عوامل کاهش مشارکت دختران به معارف در سال های اخیر؛
۳.چگونگی عدم تطبیق استراتیژی جندر وسایر پلان ها و برنامه های انکشافی تعلیم و تربیه در افغانستان

محدودیت های تحقیق

گرچه تمام تحقیقات دارای محدودیت های است و امام تحقیق موجود با توجه به عدم علاقه مردم به بعضی ولایات که این تحقیق انجام شده از یک سو و از سوی دیگر عدم آگاهی مردم از برنامه های انکشافی وزارت معارف و حاکمیت باور های منفی فرهنگی دررابطه به حق تعلیم و تربیه دختران از محدودیت های این تحقیق را تشکیل می دهد.

روش تحقیق

جهت دسترسی به اهداف تحقیق پیمایش و سنجش رضایت مردم خاصتاً زنان از دسترسی به حق تعلیم و تربیه وهمچنان سطح رضایت مردم از خدمات وزارت معارف افغانستان در راستای انجام وظایف این وزارت در رابطه به حق دسترسی دختران به معارف، مطالعه و بررسی اسناد و چهار چوب حقوقی نشر شده بخش انفکاک ناپذیر تحقیق می باشند و بنابراین در این تحقیق که ترکیبی از نوع تحقیق کمی و کیفی است، از دو روش جمع آوری اطلاعات: روش تحقیق کتابخانه ای و روش تحقیق میدانی استفاده شده است.

الف) تحقیق کتابخانه ای:

دسترسی به تعلیم و تربیه مطابق به قانون اساسی افغانستان حق دختران افغانستان است، به همین اساس ضرورت بود بایک تحقیق کتابخانه ای به دریافت استراتیژی ها و پلان هاو چهار چوب کاری به سوی تعلیم و تربیه با کیفیت و برابر و آموزش در طول زندگی برای همه، تعلیم و تربیه ۲۰۳۰ دیدگاه نو برای تعلیم و تربیه، گزارش های تحقیقی و سایر منابع در مورد دسترسی دختران به معارف را مرورنموده و از آن در تهیه پرسشنامه های و معلومات های مقدماتی استفاده صورت گرفته است.

ب) تحقیق میدانی

بعد از برسی قانون اساسی و استراتیژی ها ، پلان ها و تحقیقات موجود در رابطه به حق دسترسی دختران به معارف در کتاب خانه ها و ویب سایت های مربوط حالا نیازمند آن هستیم تا واقعیت های موجود در جامعه در راطه به حق دسترسی دختران به معارف و تطبیق پلان های موجود و امکاناتی که دختران از آن برخوردار هستند یا خیر، اقدام به جمع آوری معلومات از طریق تحقیق میدانی گردید و از ابزار توزیع پرشسنامه و تکمیل آن ، استفاده صورت گرفته است . و برای ایجاد پرشسنامه اقدام گردید ، که پرشسنامه حاوی دو نوع از سوالات است .سوالات باز ، سوالات بسته .

- **جامعه آماری تحقیق :** شناسایی و تعیین ولایات یا ساحه تحت پوشش تحقیق اولین گامی بود که زمینه را برای انجام این تحقیق مساعد ساخت در این راستا ، هفت ولایت ننگرهار ، پکتیا ، کندز ، لغمان ، کنر،بلخ ، هرات وبامیان منحیث میدان تحقیق تعیین گردید . دلیل تعیین میدان تحقیق از اهداف تحقیق منشأ می گیرد زیرا در این ولایات کمترین دختران به مکاتب دسترسی دارند زیرا این هفت ولایت تحت پوشش از ولایاتی مهمی است که ویژگیهای ولایات همجوار را نیز داردوموقعیت زونی این ولایات سبب شده که مشترکاتی زیادی در بین این ولایات وجود داشته باشد و حتی یک ولایت از ولایت همجوار خود نیز نمایندگی نموده می تواند .

- **جمعیت نمونه :** در مورد جمعیت نمونه تحقیق از لحاظ جنسیت با توجه به اهداف تحقیق صورت گرفته بدین معنی که اهداف تحقیق نیاز مند آن بود تا مرد و زن در مورد عدم دسترسی دختران به معارف و کاهش مشارکت دختران در تعلیم و تربیه در این چند سال اخیر و همچنان عدم تطبیق استراتیژی وزارت معارف افغانستان ، می طلبت که زنان و مردان منحیث جمعیت نمونه در نظر گرفته شود .

- **روش تحلیل اطلاعات :** برای تحلیل یافته های تحقیق پاسخ ها در پرسشنامه ها به نسبت هر ولایت تحلیل و تجزیه شدند ومعلومات در یافت شده در متن تحقیق جا داده شد .

فصل دوم
وضعیت کنونی تعلیم و تربیه دختران

در سال ۱۳۸۲ کمتر از یک میلیون کودک پسر، به تعلیم و تربیه دسترسی داشتند، مطابق احصاییه وزارت معارف (۱۳۹۱) حدود ۵ ۹میلیون شاگرد شامل مکاتب تعلیمات عمومی شدهاند. با این حال، با توجه به مشکلات و چالشهای فراروی تعلیم و تربیه دختران **تنها حدود ۳۹ درصد (۳،۵۴۹،۰۰۰)** از شاگردان تعلیمات عمومی را دختران تشکیل میدهند. با توجه به اینکه تعداد دختران واجد شرایط مکتب و واجبالتعلیم در کشور حدود ۶ میلیون نفر میباشد، شاخص ۳۹ درصد (۳،۵۴۹،۰۰۰ دختر) نشاندهنده فاصله زیاد سطح دسترسی دختران و پسران به تعلیم و تربیه است. با توجه به ارقام و شاخصهای فوق، حدود ۴۱ درصد دختران یعنی حدود ۵ ۲ میلیون دختر به تعلیم و تربیه دسترسی ندارند.
جدول ذیل میزان دسترسی دختران را در مقایسه با پسران به خدمات تعلیمات عمومی نشان میدهد.

دوره‌های تعلیمی مجموع	ابتدایی	متوسطه	ثانوی
دختران ٪۶۶	٪۴۰	٪۲۶	٪۵۳
پسران ٪۹۲	٪۷۰	٪۴۵	٪۸۰
مجموع ٪۷۹	٪۵۵	٪۳۶	٪۶۷
شاخص توازن جنسیتی ۰٫۶۶	۰٫۷۱	۰٫۵۷	۰٫۵۷
منبع: وزارت معارف، مسوده پلان استراتژیک ملی معارف، ۱۳۹۲			

شاخص توازن جنسیتی در جدول فوق نشان میدهد که میزان دسترسی دختران به تعلیم و تربیه به تدریج از دوره ابتدایی به متوسطه و ثانوی محدودتر میشود. در حالیکه در دوره ابتدایی شاخص توازن جنسیتی :
۰۷۱است در دوره متوسطه و ثانوی به حدود ۰۵۷ کاهش میابد.
علاوه بر آن، شمار فارغان دختر از نظام تعلیمات عمومی به حدود ۶۴ هزار نفر میرسد که حدود ۳۴ درصد از کل فارغان تعلیمات عمومی، صنف ۱۲ را تشکیل میدهند. حضور شمار اندک شاگردان دختر در مکاتب، به معنای دسترسی اندک دختران به تحصیلات عالی وبرنامه های آموزشی تربیه معلم است. علاوه بر آن، موجودیت شمار اندک متعلمان و فارغان تعلیمات عمومی دختر به معنای کاهش نقش آنها در برنامه های انکشافی ملی و نقش اجتماعی آنها است

۱ چالشهای اساسی تعلیم و تربیه دختران

در تصامیم ملی کشور برای تقویه تعلیم و تربیه دختران اراده بر افزایش و بهبود دسترسی دختران به تعلیم و تربیه با کیفیت وجود دارد . و در این جهت کوششهای فراوانی از سوی وزارت معارف و دیگر همکاران ملی و بینالمللی آن صورت گرفته است. این کوششها به دستآوردهای چشمگیری نیز نایل آمده است . با وجود این، تعلیم و تربیه دختران با چالشهایی مواجه میباشد که میتواند هر کدام مانع اساسی فراروی تعلیم و تربیه دختران باشد و کوششهای دولت را مبنی بر ارایه خدمات تعلیم و تربیه با ناکامی و یا دستکم با دشواریهایی روبهرو سازد. این چالشهای ذیلا به اختصار مورد بررسی قرار میگیرد.

امنیت: یکی از پیش شرط های اساسی تعلیم و تربیه دختران امنیت است. بدون تامین امنیت بسیاری از خانوادهها حاضر نمیشوند دخترانشان را به مکتب بفرستند. منظور از امنیت در تعلیم و تربیه دختران، امنیت اجتماعی است. بسیاری از مکاتب فاقد امکانات لازم برای شمولیت دختران است. فقدان عمارت و دیوراهایی حفاظتی و فاصله مکاتب از خانههای دختران بهخصوص در مناطق روستایی یکی از مشکلات و چالشهای اساسی است. بنا بر این، شمار زیادی از خانوادهها حاضر نمی شوند دخترانشان را به مکاتب فاقد عمارت و دیوار حفاظتی بفرستند.
افزون بر آن فقدان امنیت عمومی در شماری از ولایات و ولسوالیها باعث شده بسیاری از خانوادهها مانع شمولیت دخترانشان به مکاتب تعلیمات عمومی شوند. حاکمیت قانون در کشور بهشدت ضعیف است. بسیاری از زورمندان و کسانیکه از قانون سرپیچی میکنند، همواره از دست قانون فرار کردهاند. چنین وضعیتی چالشهای امنیتی غیرقابل حلی را فراروی دختران و خانوادههای آنها قرار میدهد، مسالهای که دسترسی به تعلیم و تربیه را برای دختران به یک چالش اساسی تبدیل کرده است.

وضعیت جغرافیایی: با توجه به اینکه افغانستان یک کشور عمدتا کوهستانی است، بسیاری قریهها در مناطق روستایی کشور در فاصله های زیادی از هم واقع شده و فاصله مکاتب از قریههای بسیار زیاد است. از یکسو امکانات حمل و نقل در مناطق روستایی کشور موجود نیست و طی فاصله بین خانه و مکتب دختران را با خطرهای زیادی مواجه میسازد. از سوی دیگر، دوری مکاتب از خانههای مردم در کنار ضعف امنیتی کشور، حضور در مکاتب را دشوارتر ساخته است.

وضعیت اقتصادی: افغانستان کشور فقیری است و حدود ۳۶ درصد نفوس کشور قادر به تامین ضرورتهای اولیه و اساسی خویش نیست. میزان درآمد سرانه در کشور حدود ۶۴۰ دالر امریکایی در سال ۱۳۹۱بر آورده شده است .
فقر خانوادهها باعث میشود که توانایی تامین مصارف تعلیم و تربیه اطفالشان را نداشته باشند و در نتیجه بسیاری از اطفال بهشمول دختران از دسترسی به تعلیم و تربیه محروم بمانند. از طرف دیگر، از آنجایی که افغانستان یک کشور عمدتا سنتی است، بسیاری از خانوادهها ترجیح میدهند بیشتر روی پسرانشان سرمایهگذاری کنند. همین مساله باعث کاهش امکان دسترسی دختران به تعلیم و تربیه میشود .

وضعیت فرهنگی: افغانستان یک کشور سنتی و تابع فرهنگ محدود کننده است. هنجارهای فرهنگی کشور ما بهخصوص برای دختران و زنان محدودیتهای فراوانی وضع کرده است. محدودیتهای فرهنگی برای زنان و دختران اولا، ناشی از برداشتهای خاص از فرامین اخلاقی و فقهی است. برداشتهایی که زنان را در حصار چهاردیواری خانه قرار داده و زمینههای مشارکت اجتماعی و فعالیتهایی را که مستلزم حضور اجتماعی آنها است، محدود میسازد. از سوی دیگر، هنجارهای فرهنگی افغانستان بهعنوان یک کشور سنتی محدودیتهای زیادی را بر حضوراجتماعی زنان تحمیل کرده است .
اطاعت مطلق زنان از مردان خانواده و تعصبهای شدید نسبت به زنان در کشور باعث میشود که زنان در کشور از امکانات محدودی برای حضور در عرصههای اجتماعی برخوردار باشند. تعلیم و تربیه بخشی از حضور اجتماعی زنان و دختران است و در عین حال تسهیلکننده حضور آنها در عرصههای

اجتماعی. به همین لحاظ، بسیاری از خانوادهها در کشور حضور دختران را بهخصوص در دورههای متوسطه وثانوی تعلیمات عمومی، محدود ساخته است .

کمبود معلمان اناث: افزون بر عوامل فوقالذکر، کمبود و حتا در شمار زیادی از ولسوالیهای کشور نبود معلمان اناث یکی از عوامل اساسی عدم مشارکت دختران در تعلیم و تربیه است. عدم مشارکت دختران به تعلیم و تربیه بهخصوص در دوره ثانوی باعث میشود شمار فارغان صنف ۱۲ دختر به شدت کاهش یابد. در نتیجه امکان دسترسی دختران به معلمان زن کاهش مییابد. چرا که تنها فارغان صنف ۱۲ و بالاتر میتوانند منحیث معلم استخدام شوند و در دورههای تربیه معلم شرکت کنند. به رغم کوشش وزارت معارف و شماری از نهادهای ملی و بین المللی که در توسعه تعلیم و تربیه دختران نقش فعال داشته اند، در بسیاری از ولسوالیها و شماری از ولایات کشور این دور باطل یکی از مهمترین علتهای عدم مشارکت دختران در مکاتب است که تاکنون به عنوان یک چالش حل نشده باقی مانده است.

فصل سوم
چشم انداز آینده تعلیم و تربیه دختران

مطابق به اهداف تعلیم و تربیه برای همه تا سال ۱۳۹۹ تمام پسران و دختران افغانستان خواهند توانست شامل دوره ابتدایی شده و آن را تکمیل کنند.» این یکی از اهداف انکشافی هزاره سوم برای افغانستان است که دولت به آن متعهد میباشد. وزارت معارف در همه پلانهای انکشافی خویش به این اصل پایبند بوده و پالیسیهای اساسی تعلیم و تربیه را براساس «اهداف انکشافی هزاره سوم» برای افغانستان و نیز «اهداف تعلیم و تربیه برای همه» تنظیم کرده است (وزارت معارف، ۱۳۹۲). بنابراین، وزارت معارف که متولی اصلی مدیریت تعلیم و تربیه در سطح تعلیمات عمومی در کشور میباشد، به کمک شرکا و همکاران ملی و بینالمللی خویش کوشش کرده است زمینه دسترسی دختران را به تعلیم و تربیه مساعد ساخته و زمینه و میزان دسترسی آنها را به تعلیم و تربیه بهبود بخشد.

پلان سوم انکشاف تعلیم و تربیه

پلان سوم انکشاف تعلیم و تربیه اهداف ذیل را بهمنظور تسهیل دسترسی دختران به تعلیم و تربیه تعیین کرده است:

* افزایش تعداد شاگردان تعلیمات عمومی به ۱۴،۸ میلیون (۶،۹ میلیون دختر و ۷،۹ میلیون پسر)؛
* افزایش نسبت برابری جنسیتی دوره ابتدایی به ۱، دوره متوسطه به ۰،۸ و دوره ثانوی ۰،۷ (وزارت معارف، ۱۳۹۲)

از سوی دیگر، بهمنظور کاهش مشکلات و یافتن راه چارهای برای معضلات دسترسی دختران به تعلیم و تربیه استراتژیهای ذیل در پلان انکشافی سوم تعلیم و تربیه وزارت معارف تدوین شده است:

- تدویر کمپاینهای آگاهی عامه از متنفذین مذهبی و قومی محلی و آگاهی رساندن در مورد فرضیت و اهمیت تعلیم و تربیه دختران؛
- استخدام معلمان و کارمندان اداری اناث بیشتر به خصوص در مناطق روستایی؛
- تخصیص معاش تشویقی و زمین، بودوباش به معلمان اناث که از مکاتب شهری به مکاتب روستایی منتقل میشوند؛ و
- .تجهیز مکاتب دخترانه به احاطه، امکانات آب و مبرز (وزارت معارف، ۱۳۹۲)

افزون بر استراتژیهای فوقالذکر که تاثیر مستقیم بر افزایش شمولیت دختران به مکاتب دارد، شماری دیگر از استراتژیهای تعیین شده در پلان سوم استراتژیک بهصورت غیرمستقیم به بهبود میزان شمولیت دختران به مکاتب تعلیمات عمومی کمک میکند. این استراتژیهای قرار ذیل میباشند:

* تاسیس مکاتب محلی و شعبات الحاقیه در مناطق دوردست؛
* توزیع غذا و قرطاسیه برای شاگردان فقیر؛
* تقویت شوراهای مکاتب؛
* افزایش سهم مردم در اعمار تعمیرهای مکاتب،
* تمرکز بیشتر بالای تربیه معلم اناث در برنامههای اصلی تربیه معلم در دارالمعلمین ها.
* گسترش و تقویت مراکز حمایوی تربیه معلم؛
* ارایه آموزش تسریعی برای معلمان با تحصیلات کمتر از صنف ۱۲؛
* غیر مرکزیسازی اداره معارف، به خصوص در ساحه برنامه ریزی و پلانگذاری که مختصات و مشکلات خاصل ولایات و ولسوالیها را مد نظر قرار خواهد داد؛

بالاخره مبارزه با فساد اداری. هر کدام از استراتژیهای فوق بهصورت غیرمستقیم بر بهبود شمولیت دختران در مکاتب تأثیر گذار می باشد.
با توجه به اتخاذ پالیسیها و استراتژیهای یاد شده توسط وزارت معارف است که این وزارت در پلان انکشافی خویش برای سالهای ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹، افزایش تعداد شاگردان تعلیمات عمومی را به ۱۴،۸ میلیون (۶،۹ میلیون دختر و ۷،۹ میلیون پسر) و افزایش نسبت برابری جنسیتی را در دوره ابتدایی به ۱، دوره متوسطه به ۰،۸ و دوره ثانوی ۰،۷ هدف قرار داده است (وزارت معارف،۱۳۹۲).
به این نتیجه می رسیم که با توجه به تصریح قانون اساسی و پالیسیهای کلان کشور در زمینه بهبود دسترسی دختران به تعلیم و تربیه، آینده تعلیم و تربیه دختران درخشان و امیدوار کننده به نظر میرسد. کوششهای وزارت معارف و دیگر همکاران ملی و بین المللی آن افزایش دسترسی دختران را به تعلیم و تربیه هدف قرار داده است. چرا که انکشاف متوازن و ملی کشور در وهله نخست به نیروی انسانی ماهر و توانمند ملی بستگی دارد. این وظیفه در صورتی تامین شده میتواند که اولا، زنان به عنوان نیمی از جمعیت کشور نقش اساسی در عرصه انکشاف کشور داشته باشند. امری که مستلزم آموزش آنها میباشد. ثانیا، تجربه نشان داده است که تنها خانواده های که از دانش و سواد کافی برخوردارند،به خصوص مادران، اهمیت تعلیم و تربیه را برای اطفال و به خصوص برای دختران درک کرده و زمینه مشارکت آنها را در تعلیم و تربیه تسهیل میکنند. اما با توجه به محدودیتهای بودجوی کشور در سالهای آینده، کمبود ظرفیت مصرف بودجه و تطبیق برنامه ها انکشافی تعلیم و تربیه و مشکلات امنیتی ناشی از گسترش ناامنی در کشور آیا تعلیم و تربیه دختران به اهداف تعیین شده در پلانهای انکشافی تعلیم و تربیه دست خواهند یافت؟ سالهای آینده شواهد و معلومات عینی تر و دقیق تری را به منظور بررسی وضعیت تعلیم و تربیه دختران و دستیابی آنها به تعلیم و تربیه بهتر در سالهای آتی در اختیار قرار خواهد داد؟

فصل چهارم
یافته های تحقیق بر اساس مطالعات میدانی

یافته تحقیق استوار بر پیمایش از تطبیق پلان استراتیژی ملی ۱۳۹۶ درهشت ولایت افغانستان است که در آن جا ها پرسشنامه توزیع گردیده است. در این راستا در هر ولایت به ۱۰۰ پرسشنامه پاسخ ارائه شده البته با تفکیک جنسیت که بیشتراز ۶۰فیصد پاسخ دهندگان را زنان تشکیل داده است. جمعیت پاسخ دهنده بر پرسشنامه ها از نظر سنی از ۱۸ سال تا ۴۰ سال را در بر داشته و پاسخ دهندگان از سواد بهره مند بودند.
از پرسشنامه های توزیع شده تنها از ولایت قندهار، از صد پرسشنامه فقط هفده پرسشنامه دوباره به دسترس ما قرار گرفت از لحاظ معیار های تحقیق قابل محاسبه نمی باشد و از هفت ولایت دیگر توانستیم پس از پاسخ پرسشنامه ها را بدست بیا وریم که تمام مشخصات پاسخ دهنده گان و پرسشنامه های که به دست ما رسید در جدول ذیل می توانید ببینید:

مشخصات پاسخ دهندگان

شماره	ولایت	تعداد پاسخ دهندگان	جنس		عمر		درجه تحصیلات		
			مرد	زن	25-18	45-30	بکلوریا	فوق بکلوریا	لسانس
1	هرات	90	36	54	75	15	33	35	22
2	کندز	84	44	40	70	14	42	26	16
3	بلخ	97	33	64	72	25	22	28	47
4	بامیان	100	48	52	78	22	21	31	48
5	ننگرهار	92	72	20	67	25	26	24	42
6	لغمان	70	43	27	56	14	33	17	20
7	پکتیا	85	75	10	55	30	38	25	22
8	کندهار	17	2	15	16	1	13	0	14
مجموع		635	353	282	489	146	228	186	231
جمع کل		635							

نمودار (1)

۱ عوامل باز دارنده دسترسی دختران به تعلیم و تربیه

جهت در یافت عوامل بازدارنده دسترسی دختران به تعلیم و تربیه سوال مشابه در تمام پرسشنامه ها وجود داشت وهدف ازسوال این بود که آیا عوامل در ولایات مختلف متفاوت است یایکسان . در پاسخ به این پرسش در هفت ولایت افغانستان مشخص گردید که عوامل بازدارنده مختلف بوده که عبارت است از :

- **بی امنیتی** : در رابطه به بی امنیتی در ولایات هفتگانه میدان تحقیق گفته شده که عامل بارز بازدارنده دسترسی دختران به تعلیم و تربیه نا امنیتی است که سطح این ناامنی و تأثیرات آن بالای عدم دسترسی دختران به تعلیم و تربیه در ولایات هفتگانه متفاوت است که این تفاوت را در نمودار(۲)دیده می توانید .

- **فقر** : فقر را به حیث عامل دوم باز دارنده دسترسی به تعلیم و تربیه عنوان نموده اند . تأثیر فقر به حیث عامل باز دارنده دسترسی به تعلیم و تربیه بالای تمام افراد خانواده می تواند موثر باشد ولی برخی خانواده فقیردر مورد حق تعلیم و تربیه فرزند دختر خود کاملاً بی تفاوت هستند . (نمودار ۲)

- **سنت های منفی حاکم (فرهنگ)**:موجودیت و تداوم حاکم باز دارنده دسترسی دختران به تعلیم و تربیه در اکثر ولایات افغانستان و خصوصاً ولایات که میدان این تحقیق بود با اندك تفاوت بین ولایات ، هنوز هم پا بر جا است که در خلاصه داشته های تحقیق تفاوت را بر ملا ساخته ایم .(نمودار ۲)

- **از دواج های زود هنگام** : ازدواج های زود هنگام را در تمام ولایات به حیث عامل باز دارنده دسترسی به حق تعلیم و تربیه دختران در پاسخ ها دریافت نمودیم وتآثیر پذیری دختران از این عامل در ولایات مختلف است ولی هنوز به حیث یک عامل قوی موجود است و(نمودار ۲)

- **آزار و اذیت های جنسی** :این عامل را نیز در برخی از ولایات در عدم دسترسی دختران به تعلیم و تربیه مهم قلمداد نموده بودند .(**نمودار ۲**)

عوامل باز دارنده دسترسی دختران به تعلیم و تربیه پس از تحلیل:

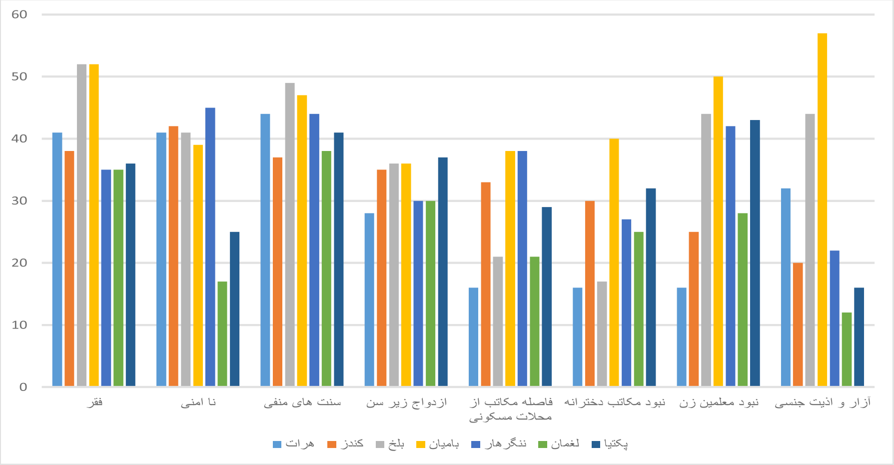

نمودار (2)

۲ رضایت از ارایه خدمات وزارت معارف در مورد دسترسی دختران به تعلیم و تربیه

پرسش دوم تحقیق را تشـــــکیل می داد چیزی مهم که از پاسخ ها درمورد این سوال بدست آمد دریافتیم که اطلاع رسانی از خدمات خاصی که از طریق وزارت معارف افغانستان به دختران ارائه می گردد به پائین ترین سطح قرار دارد ومردم از این خدمات کمتر آگاهی دارند که در فصـل دوم دراین تحقیق از آن تذکر به عمل آمده است .(فصل دوم :چشم انداز آینده تعلیم و تربیه دختران ،بحث پلان سوم انکشاف تعلیم و تربیه).

اطلاع رسانی از پلان ها و برنامه های برابری جنسیتی و حق دسترسی دختران به تعلیم و تربیه حق قانونی تمام شهروندان این کشـور است و مسـتقیماً تأثیرات خود را بر افزایش دختران بر مکاتب خواهد داشت .از حدمات وزارت معارف تا چی حد رضـایت وجود دارد .شما در (نمودار ۳) که دراین مورد پس از تحلیل پاسخ ها آماده گردیده است ، دیده می توانید .

رضایت از ارایه خدمات وزارت معارف در مورد دسترسی دختران به تعلیم و تربیه

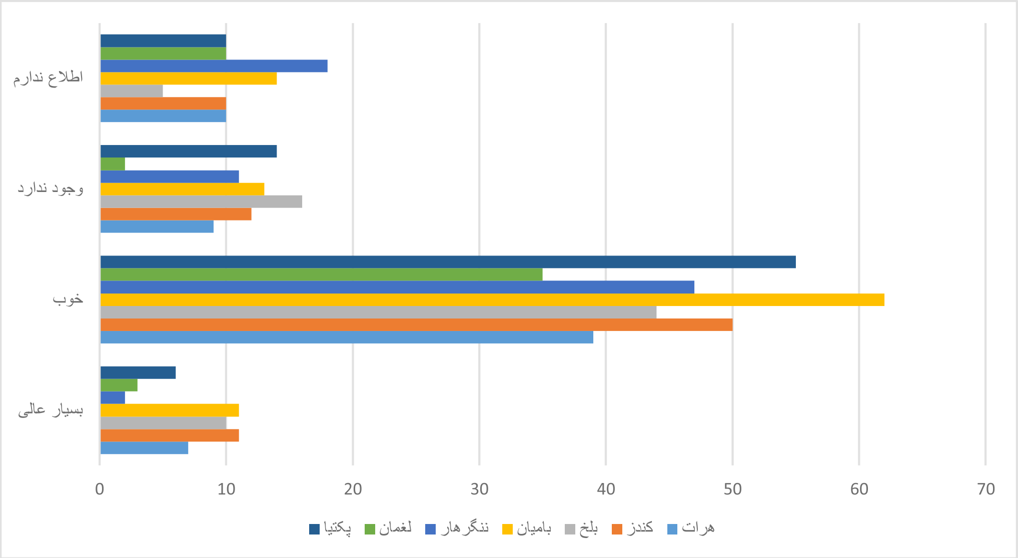

نمودار (3)

همکاری های بین المللی در رابطه به تعلیم و تربیه و این همکاری در مورد دخترا ن چگونه است ؟

باز هم تعداد زیادی از ولایات از این همکاری ها اطلاع نداشتند و خصوصاً در موردارائه این خدمات به دختران در حالیکه همکاری جهانی را در این مورد برای وزارت معارف افغانستان سال ها است که دولت افغانستان جذب نموده است و

آگاهی از چنین همکاری ها به اهمیت تعلیم و تربیه افزوده و مردم علاقه کســــــب می نماید تا اطفال خود را به مکاتب شامل سازند .عدم آگاهی و عوامل مختلف در این راستا سبب شده که این خدمات به شکل متوازن به ولایات مختلف ارائه نگردد در (نمودار ۴) مشاهده نماید .

آگاهی از همکاری های بین المللی در رابطه به دسترسی دختران به تعلیم و تربیه

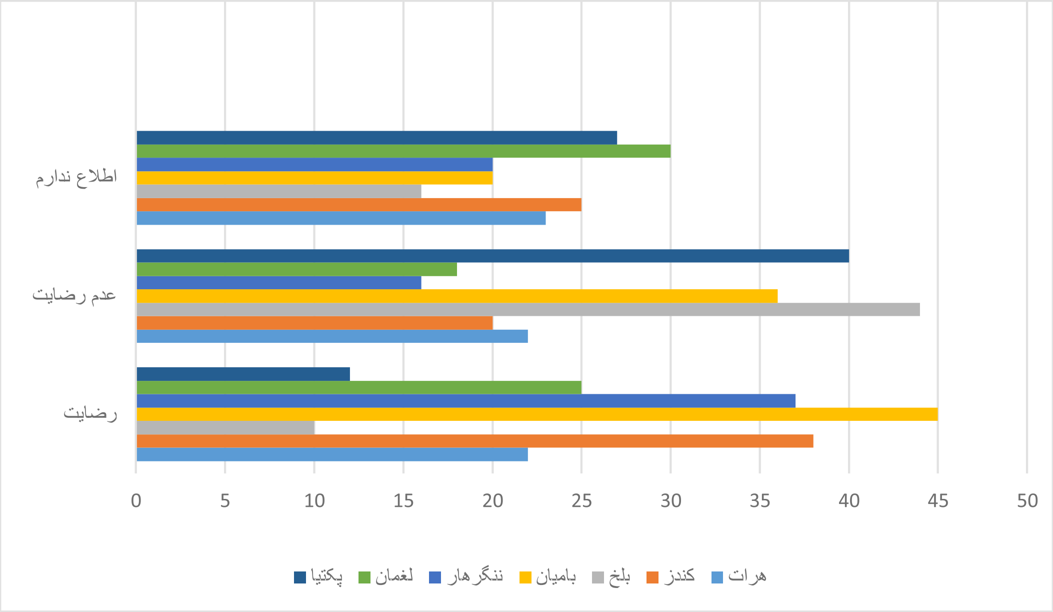

نمودار (3)

تعلیم و تربیه اجتماعی برای دخترانیکه از مکتب باز مانده اند ، آیا به ولایت و منطقه شما وجود دارد؟

در پاسخ به این پرسش نیز در یافتیم که آشنایی با این نوع خدمات محدود به بعضی ولایت و حتی ارائه این خدمات از نظر پاسخ دهنده گان شناسایی نگردیده. این خدمات همگانی نبوده و تطبیق این گونه ای ، خدمات سبب شده که معارف غیر متوازن خصوصاً ولایاتیکه میدان بررسی این تحقیق بوده . در حالیکه درافغانستان به منظور ارائه تعلیم و تربیه اجتماعی برنامه های خاصی وجود دارد که در فصل دوم از آن تذکر به عمل آمده است . ولی اکثراً مردم از آن آگاهی ندارند و یا هم در نزد مردم از اهمیت برخوردار نیست در (نمودار۴) این موضوع را بعد از تحلیل پاسخ های ارائه شده مردم در یافتیم :

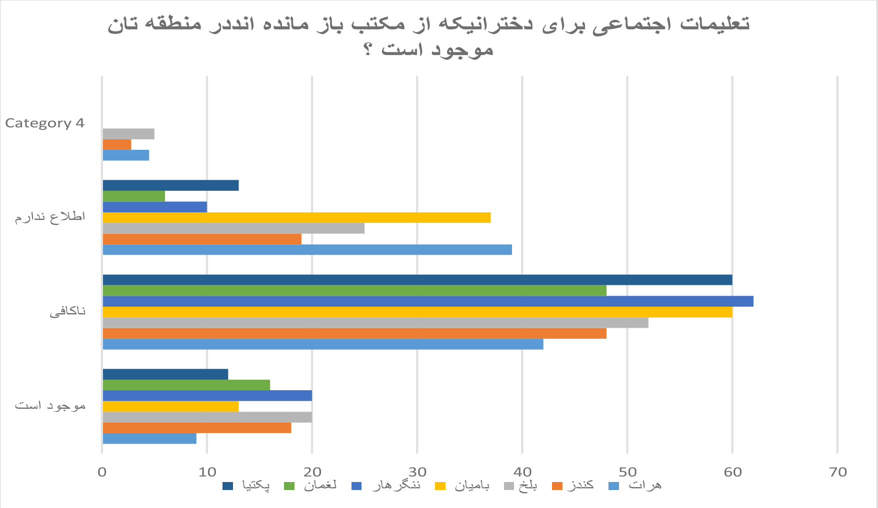

نمو دار (4)

رضایت از دسترسی به کتب درسی در مکاتب دخترانه وجود دارد یا خیر ؟

یکی از اهداف تعلیم و تربیه در حالت توسعه و پیش رفت را تهییه مواد درسی در ضمن دیگر امکانات تشـــکیل می دهد کتب درسی یکی ازاین امکانات است که سطح دسترسی به کتب درسی در هفت ولایتیکه میدان تحقیق را تشـــکیل داده بود بســـیار متفاوت بوده و پاسخ دهنده گان ازنبود کتب درسی ، کمبود کتب درسی شکایت داشتند که یافته های تحقیق را پس از تحلیل توانستیم در یک نمودار چنین تحلیل نمایم : (نمودار ۵)

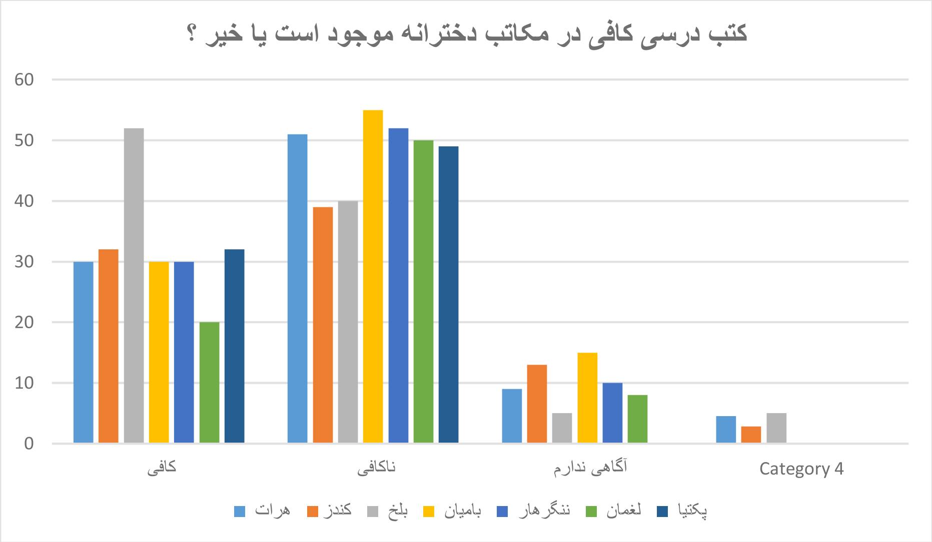

نمودار (5)

مشارکت یا دسترسی دختران به تعلیم و تربیه نسبت به سال ۱۳۹۶ افزایش داشته یا کاهش ؟

با در نظر داشت عواملی مختلف که در ولایات میدان تحقیق وجود داشته این مشـــارکت در اکثر ولایات کاهش را نشـــان می دهد ، و عامل بزرگ این کاهش جنگ و ناامنی در جامعه بوده . (نمودار۶) را مشاهده نماید :

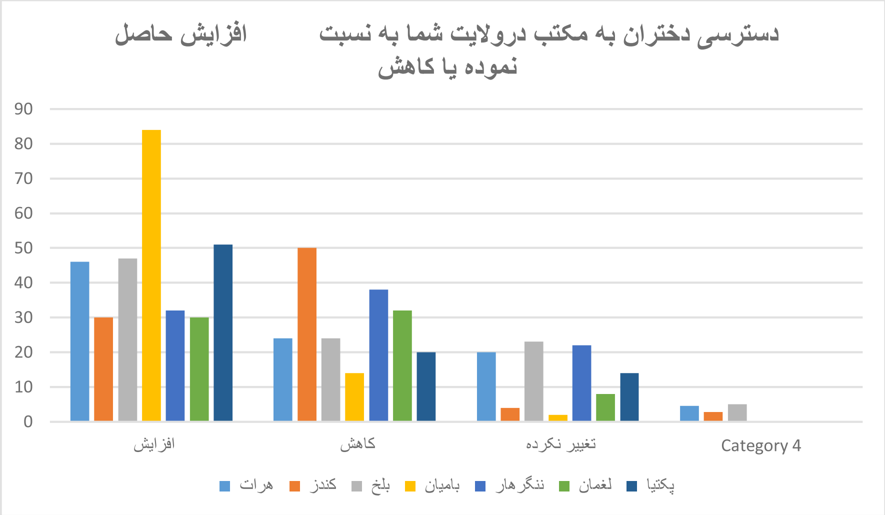

نمودار (6)

از خدمات سواد آموزی برای زنان در ولایت تان رضایت دارید ؟

این خدمات در بعضی ولایت غیر محسوس است زیرا پاسخ دهنده گان از ارائه خدمات سواد آموزی برای زنان در منطقه خود رضایت نداشتند و در برخی دیگر از ولایات رضایت موجود بود ، بیان کننده وضعیتی است که خدمات به شکل متوازن مدیریت نگردیده. در (نمودار ۶) ببینید:

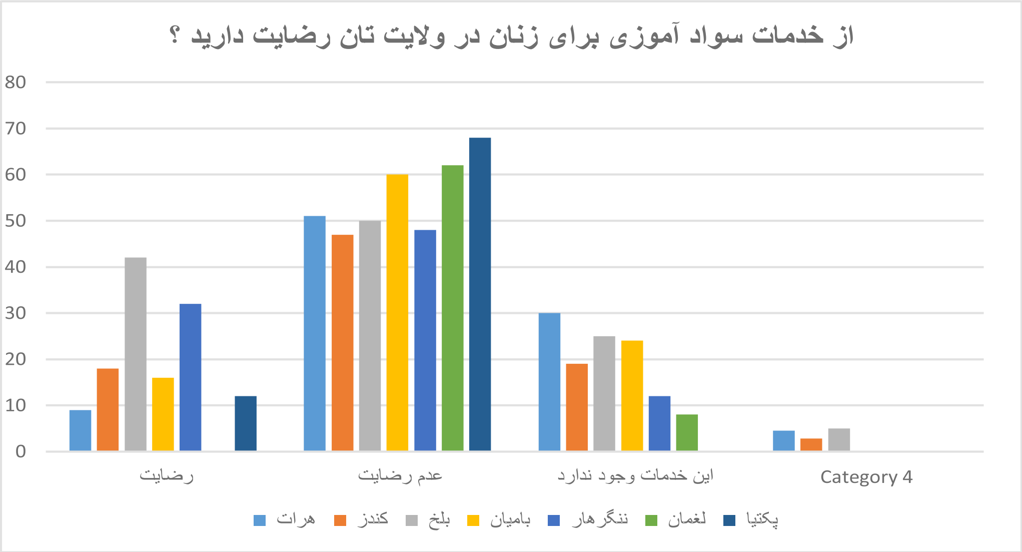

نمودار(7)

فصل چهارم
جمع بندی و پیشنهادات

تحقیق کنونی به این هدف راه اندازی گردیده بود تا عوامل عدم دسترسی دختران رابه تعلیم و تربیه دریافت نموده و همچنان برنامه‌های تعلیم و تربیت مبتنی بر جامعه (CBEs) که اغلب یگانه چانس برای دختران افغانستان جهت دست‌یافتن به تعلیم و تربیت است. بازشدن مرکز تعلیم و تربیت مبتنی بر جامعه در ساحات نزدیک، به معنای دستیابی به تعلیم و تربیت برای دخترانی که به نحوی از مکتب بازمانده‌اند، آگاهی از این برنامه ها به سطح بسیار پائین است زیرا تحقیقات نشان داده است ، برنامه‌های تعلیم و تربیت مبتنی بر جامعه در افزایش میزان ثبت نام و امتحان، مخصوصاً برای دختران، مؤثر بوده است. برنامه‌های تعلیم و تربیت مبتنی بر جامعه می تواند استراتژی مؤثری جهت ازبین‌بردن بسیاری از موانع سیستماتیک تعلیم و تربیت دختران، مخصوصاً فاصله زیاد با مکتب، ناامنی مسیر مکتب و از همه مهمتر نبود معلم اناث، بوده باشد. با وجودیکه گزارشات می رساند که برنامه‌های تعلیم و تربیت مبتنی بر جامعه تاکنون توسط مؤسسات غیردولتی به‌طور وسیع انجام و توسط مؤسسات تمویل کننده خارجی تمویل گردیده است. نداشتن استراتژی درازمدت توسط دولت و نهادهای تمویل کننده برنامه‌های تعلیم و تربیت مبتنی بر جامعه تأثیر قابل ملاحظه یی را در تغییر سواد در بین دختران به وجود نیاورده است . داشته های تحقیق هم برای ما واضع ساخت که تطبیق استراتیژی های جندر ، تعلیم و تربیه متوازن یعنی دسترسی به تعلیم و تربیه حق برابر تمام شهروندان ، تا هنوز برای زنان و مردان یکسان میسر نیست هرچند نظام آموزشی در افغانستان تلاش دارد تا نیازمندی‌های شاگردان را که اکثراً ناکام است-رفع سازد، اما از طرف سایر مراجع حمایت بسیار کم در جهت دستیابی اطفال دختر به تعلیم و تربیت وجود دارد.

مکاتب دولتی دایمی معمولاً دارای کدام ظرفیت نهادینه‌شده برای فراهم‌سازی تعلیم و تربیت جامع و یا کمک به اطفال دختر نیست و هم بسیار کم وجود دارد.

هنوز عوامل باز دارنده دسترسی دختران به تعلیم و تربیه به جای خود باقی است که دراین تحقیق نیز از یافته های تحقیق بود .

خدمات تعلیم و تربیه اجتماعی که یکی از برنامه های بزرگ دولت افغانستان است کمترین آگاهی از این خدمات در بین مردم موجود است .

از خدمات سواد آموزی برای زنان رضایت وجود نداشت واز همکاری های بین المللی در راستای دسترسی به تعلیم تربیه هم آگاهی مردم به سطح بسیار

پائین است در حالی که افغانستان در سال‌های اخیر یکی از بزرگ‌ترین دریافت کنندگان کمک از مؤسسات تمویل کننده است، تنها بین ۲-۶ درصد از کمک‌های انکشافی خارجی در بخش سکتور تعلیم و تربیت اختصاص داده شده است. موانع اداری، ظرفیت پایین، وجود فساد و ناامنی کمک کرده است که حتا این کمک‌ها هم اکثراً توسط دولت افغانستان بدون مصرف باقی بماند. طوری که این کمک‌ها با تولیدات ناخالص ملی و مجموع بودجه ملی مقایسه گردیده است، دولت در بخش تعلیم و تربیت کمتر از معیارات مشخص بین‌المللی مصرف کرده است که این کار تا حدودی بازتاب‌دهنده چگونگی تخصیص کمک‌ها توسط مؤسسات تمویل کنندهاست. مؤسسات تمویل کننده و دولت افغانستان در نوامبر سال ۲۰۱۶ در کنفرانس بروکسل درباره افغانستان تشکیل جلسه دادند که در آن جلسه مؤسسات تمویل کننده تعهد سپردند تا مبلغ ۱۵,۲ میلیارد دالر امریکایی را به منظور کمک به افغانستان طی چهار سال بعدی پرداخت کنند. هدف برگزارکنندگان این کنفرانس، حفظ این کمک در این سطح و یا نزدیک به این رقم بود که نشان می‌داد این رقم می‌تواند سبب دست‌یابی به هدف تعیین‌شده گردد.

علی‌رغم تعهدات زیادی که در کنفرانس بروکسل صورت گرفت، چشم‌انداز کلی کمک برای افغانستان سیر نزولی داشت. مؤسسات غیردولتی گزارش می‌دهند که آن‌ها اثرات کاهش در کمک‌ها را احساس می‌کنند و این مسأله از هم اکنون بر بسیاری از دخترانی که در خارج از سیستم آموزشی دولتی مشغول به درس می‌باشند، تأثیر گذاشته است. از آنجایی که میزان مصارف مشخص دولتی - مخصوصاً برای نیروهای امنیتی - از بودجه در حال کاهش کمک‌ها، در حال افزایش است، تأثیر آن بر تعلیم و تربیت دختران می‌تواند در آینده حتا بزرگ‌تر از این باشد.

پیشنهادات

- **به دولت (مکلفیت‌های قانونی)**

"تعلیم و تربیت حق اساسی هر انسان است و این حق مورد تأیید قانون اساسی افغانستان قرار گرفته و همچنان در معاهدات مختلف بین‌المللی که افغانستان به آن محلق شده است، کنوانسیون حقوق طفل (CRC) و کنوانسیون حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی صراحت یافته است. افغانستان کنوانسیون رفع هر نوع تبعیض علیه زنان (CEDAW) را نیز تصویب کرده است که شامل مکلفیت حصول اطمینان از حقوق مساوی زنان با مردان به شمول تعلیم و تربیت می‌گردد.

- **دولت مکلف است موانع دست رسی دختران به تعلیم و تربیه را رفع نماید.**
- به قانون اساسی و قاعده های حقوق بشر بین‌المللی، هر شخص دارای حق دسترسی به تعلیم و تربیت رایگان، اجباری و ابتدایی بدون کدام تبعیض است. همچنان، قانون اساسی افغانستان صراحت دارد که تعلیمات ثانوی به‌طور عموم برای تمام اتباع اجباری است و **دولت حق استفاده از تعلیم و تربیه را برای تمام اتباع افغانستان آماده و قابل دسترس می نماید پس اقدامات لازم باید در این راستا انجام شود.**
- دولت‌افغانستان باید دسترسی مساوی به تعلیم و تربیت و همچنان تعلیم و تربیت عاری از تبعیض را تضمین کنند. دولت افغانستان مکلفیت قانونی دارد تا در راستای محو تبعیض‌های جنسیتی و بدهای ناشی از عوامل اجتماعی و فرهنگی اقدامات لازم و جدی را اتخاذ کنند.
- همچنان مقررات حقوق بشری دولت‌ها را ملزم می‌سازند تا مقررات قانونی و تدابیر اجتماعی لازم جهت مبارزه با تبعیضات خانوادگی که علیه زنان و دختران وجود دارد از بین ببرد.
- انجام کار های فرهنگی به منظور جلو گیری از ازدواج اطفال، طی یک پلان ملی.
- پیشنهاد می گردد که: دولت افغانستان مکلفیت‌های خویش در ارتباط با تعلیم و تربیت باید چهار معیار را مد نظر بگیرند: موجودیت، قابلیت دسترسی، قابلیت پذیرش و قابلیت تطبیق. تعلیم و تربیت باید در سراسر افغانستان همراه با زیربنای کافی و با کیفیت مکاتب فراهم گردد و برای هر فرد به‌طور مساوی قابل دسترس باشد.
- علاوه بر این، نوع و ماهیت تعلیم و تربیت باید از نگاه کیفیت قابل قبول بوده و با حداقل معیارات تعلیمی مطابقت داشته باشد و تعلیم و تربیت فراهم‌شده باید با نیازمندی‌های شاگردان دارای موقف‌های اجتماعی و فرهنگی مختلف سازگاری داشته باشد. ودختران در الویت قرار داشته باشد
- با کیفیت ساختن خدمات سواد آموزی و گسترش مساویانه یی آن برای زنان به تمام ولایات افغانستان
- گسترش تعلیم و تربیه اجتماعی توسط وزارت معارف
- ما خواهان همکاری های دایمی بین المللی در راستای دسترسی دختران به تعلیم و تربیه هستیم.

- ساختن یک مکانیزم منع آزار و اذیت جنسی
- افزایش در جذب معلمین زن و
- شامل ساختن جامعه مدنی در نظارت از برنامه های تعلیم و تربیه اجتماعی
- توجه به وضعیت تعلیم و تربیه دختران معلول و معیوب
- چون فیصدی زنان بیسواد بسیار بلند هستند راه اندازی بر نامه های تشویقی سواد آموزی
- پلان تطبیقی برای اهداف انکشاف پایدار که هدف چهارم آن دسترسی به تعلیم و تربیه با کیفیت
- افزایش به بودیجه معارف و خصوصاً سواد آموزی
- تغییرات موثر در نصاب و تنظیم تعدد مضامین

منابع

گزارش پیشرفت سالانه معارف (۱۳۹۱)، وزارت معارف، کابل، افغانستان -۱

وزارت معارف، کابل، افغانستان ،)۱۳۹۱(، مسوده پلان استراتژیک ملی معارف (۱۳۹۳ ۱۳۹۹) -۲

3- NRVA. (2009). National Risk and Vulnerability Assessment 2007/8: A profile of Afghanistan. Kabul: ICON INSTITUTE GmbH & Co. KG Consulting Group.

4- Central Statistics Organization (CSO) and UNICEF. 2010-2011. Afghanistan Multiple Indicator Cluster Survey [2010-2011], Final Report. Kabul, Afghanistan: Central Statistics

ښووني او روزنې ته د نجونو د لاسرسی اړوند څېړنه

د ۱۳۹۷ هـ - ل کال لینډۍ

ځانګړتیاوې:
د راپور نوم: ښووني او روزنې ته د نجونو د لاسرسی اړوند څېړنه
څېړونکی: د افغان ښځو شبکه
ناشر: د افغانستان د معارف ملي تلواله
تمویلوونکی: د افغانستان د معارف ملي تلواله
کال: ۱۳۹۷ هـ - ل

لړلیک

سریزه
لومړی څپرکی
کلیات
د مسئلې بیان
د څېړنې موخې
د څېړنې محدودیتونه
د څېړنې مېتود
(الف) کتابخانه ای څېړنه
(ب) میداني څېړنه
- د څېړنې آماري ټولنه
- د نمونې جمعیت
- د اطلاعاتو د تحلیل کړنلاره

څپرکی دویم
د نجونو د ښوونې او روزنې اوسنی وضعیت
د نجونو د ښوونې او روزنې په وړاندې بنسټیز خنډونه
- امنیت
- جغرافیایي وضعیت
- اقتصادي وضعیت
- کلتوري وضعیت

څپرکی دریم
د نجونو د ښوونې او روزنې راتلونکې ته کتنه
د ښوونې او روزنې د پراختیا دریم پلان
څلورم څپرکی
د میداني مطالعاتو پر بنسټ د څېړنې پایلې

د حواب ځانګړتیاوې ورکوونکو
لاملونه جوړوونکې خنډ لاسرسي د نجونو د ته روزنې او ښوونې
ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي په اړه د ښوونې وزارت د وړاندې شوو خدمتونو څخه رضایت
څرنګوالی همکاریو نړیوالو د اړه په لاسرسي د نجونو د ته روزنې او ښوونې
د ولایتونو او سیمې په کچه د ټولنیزو ښوونځیو د خدمتونو شتون
آیا نجونې په ښوونځیو کې درسي کتابونو ته لاسرسی لرې؟
ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي کچې د ۱۳۹۶ هـ - ل کال په پرتله زیاتوالی موندلی، که راټیټه شوې؟
ستاسو په ولایت کې د ښځو لپاره د ښوونې او روزنې وزارت له خوا د سواد زده کړې خدمتونه شتون لرې؟

څپرکی پینځم
پایلې او وړاندیزونه

ښوونې او روزنې ته د نجونو لاسرسی

سریزه

د افغانستان اسلامي جمهوریت د اساسی قانون د دریځلوېښتم اصل پر بنسټ، زده کړه د ټولو اتباعو حق ګڼل شوی او په دولتی ښوونیزو موسسو کې د لسانس تر کچې زده کړې په وړیا ډول د دولت له لوري تامین کیږي (۱۳۸۲، اساسی قانون). د همدې لپاره دولت مکلف دی چې، په ټول هېواد که د متوازن معارف د عمومیت په موخه، د اجباری متوسطو زده کړو د تامین لپاره ګټور پروګرامونه طرح او پلي کړي. د اساسی قانون دا اصل، د هېواد د ټولو اتباعو پرته له کلتوري، ژبني، توکمي، جنسیتي توپیر او بدني ځرنګوالي څخه، متوازن او با کیفیته ښوونیز او روزنیزو خدمتونو ته د لاسرسي اړتیا په ګوته کوي.له بلې خوا د افغانستان اسلامي جمهوریت د اساسي قانون دریځلوېښتمه مادې په ځانګړي ډول د ښځو د ښوونې او روزنې اړوند بحث کړی. د دې اصل پر بنسټ، دولت مکلف دی تر څو د ښوونې او روزنې د توازن او پرمختګ د رامنځته کولو په موخه ګټور پروګرامونه طرح او پلي کړي. همدار از د افغانستان دولت د نړیوالو تعهداتو له امله د ځینو نړیوالو معاهدو پر بنسټ مکلف دی لکه (د دریمې زریزې پراختیایي موخې) او (ښوونه او روزنه د ټولو لپاره.) د افغانستان دولت د دې دوو معاهدو پر بنسټ مکلف دی تر څو د هېواد د ټولو ماشومانو لپاره د لومړنیو زده کړو زمینه برابره کړي.

د تېرو څو کلونو په ترڅ کې په افغانستان کې د نجونو ښوونې او روزنې، اساسی قانون او نورو نړیوالو تړونونو ته چې افغانستان د د هغوی په پلي کولو مکلف ګڼل شوی، په پام سره، د اوسني سیاسی نظام څخه د مخکینیو کلونو په پرتله ډېرې لاسته راوړنې درلودلې. په همدې حال سره په افغانستان کې د نجونو ښوونه او روزنه د ځانګړو ستونزو سره مخامخ ده. په دې څېړنیز راپور کې، په افغانستان کې د نجونو د ښوونې او روزنې اوسنی حالت، د معارف د ښوونې او روزنې پالیسیو او پراختیایي پلانونو ته په پام سره د هغوی ستونزې او راتلونکی لیدلوری څېړل کیږي. دا بحث او څېړنه به په اوو ولایتونو کې د مصاحبې او پوښتنلیکونو د وېش له لارې سرته ورسول شي او وروسته به د یوه څېړنیز راپور له لارې خلکو ته وړاندې شي.

لومړی څپرکی
کلیات

د مسئلې بیان

د ځمکې په سر د انسان د پیدایښت سره د ښوونې او روزنې پروسه پیل شوې او هیڅ داسې انساني ټولنه نشته چې په هغې کې ښوونې او روزنې اهمیت نه وي درلودلی.

په افغانستان کې له پخوا ښوونیز او روزنیزو بنسټونو شتون درلود او په تېره یوه لسیزه کې، د نړیوالې ټولنې مرستو او د رامنځته شوې نسبي سیاسي ټیکاو ته په پام سره، ښوونیزو او روزنیزو بنسټونو هم تر یوې کچې پرمختګ کړی. په افغانستان کې د ښوونې او روزنې پراختیا د دموکراسۍ له ارمانونو سره نږدې تړاو لري. که څه هم په افغانستان کې ښوونه او روزنه د دموکراسۍ له ارمانونو او د افغانستان د اساسي قانون پر بنسټ د ټولو اتباعو حق ګڼل کېږي، هیڅلکه د نجونو لپاره د ښوونې او روزنې له حق څخه ګټه اخیستنه له ۵۰٪ نه ده ډېره شوې.

په ښوونه او روزنه کې د نجونو د برخې اخیستنې اړوند کوم تحلیل او تجزیه چې د نړیوال بانک له لورې شوی دا په ډاګه کوي چې، د ولایاتو په کچه په ښوونځیو کې د نجونو او هلکانو د ګډون تر منځ ډېر توپیر موجود دی چې په ځینو سیمو لکه کندهار او پکتیا کې د نجونو د شمولیت کچه په راټیټېدو ده. او په وروستیو کلونو کې په ځانګړې توګه په کال ۲۰۱۷ او ۲۰۱۸ کې، په ښوونځیو کې د نجونو د ګډون پر وړاندې خنډونه ډېر شوي له همدې امله، د نجونو د ګډون په کچه کې د پام وړ کموالی رامنځته شوی چې په ټولیزه توګه د ښوونې او روزنې د موخو د پلې کېدو خنډ شوی او له دې حق څخه ډېرې نجونې بې برخې شوې دي.

د دې څېړنې بنسټیزه موخه دا ده چې، د افغانستان اساسي قانون چې د ښوونې او روزنې حق یې پر ټولو اتباعو اجباري کړی او د افغانستان د ښوونې وزارت د جندر د ستراتیژۍ پر بنسټ ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي حق تامین شوی او که نه، او په دې اړه خنډونه څه دي. د دې څېړنې پایلې د خنډونو د پېژندلو او په ښوونه او روزنه کې د نجونو د لا ډېرې برخې اخیستنې لامل کیدای شي.

د څېړنې موخې

د څېړنې بنسټیزه موخه له لاندې مسئلو څخه جوړېږي:

۱. ښوونې ته نجونو د نه لاسرسي د لاملونو پېژندنه؛

۲. په وروستیو کلونو کې په معارف کې د نجونو د ګډون د کموالي د لاملونو پیدا کول؛

۳. په افغانستان کې د جندر د ستراتیژۍ او نورو ښوونیزو او روزنیزو پلانونو او پراختیایي پروګرامونو د نه پلي کېدو څرنګوالی؛

د څېړنې محدودیتونه

که څه هم په ټولو څېړنو کې محدودیتونه موجود وي خو په یاده څېړنه کې له یوې خوا په ځینو ولایتونو کې چې دا څېړنه ترسره شوې د خلکو د علاقې نه شتون او له بلې خوا د ښوونې وزارت د پراختیایي پروګرامونو اړوند د خلکو د معلوماتو کموالی او د نجونو د ښوونې او روزنې د حق اړوند د ځینې کلتوري ناوړه باورونو شتون د دې څېړنې له محدودیتونو څخه ګڼل کېږي.

د څېړنې مېتود

د څېړنې موخو ته د رسیدو لپاره په ځانګړې توګه ښوونې او روزنې ته له لاسرسي څخه د خلکو په تېره بیا د ښځو د رضایت د کچې اندازه کول او سنجول همدا راز معارف ته د نجونو د لاسرسي اړوند د ښوونې د وزارت د خدمتونو او د خپلو چارو ترسره کولو په اړه د خلکو د رضایت کچه، د اړوند اسنادو او خپاره شوو حقوقي مسایلو مطالعه او تحلیل د دې څېړنې نه بېلېدونکې برخه ګڼل کېږي نو له همدې امله په دې څېړنه کې د اطلاعاتو د راټولولو په موخه له دوو میتودونو څخه چې د کمي او کیفي څېړنو له ترکیب څخه دي، ګټه اخیستل کېږي چې دا کتابخانه ای او میداني مېتودونه دي.

الف) کتابخانه ای څېړنه:

د افغانستان د اساسي قانون پر بنسټ ښوونې او روزنې ته لاسرسی د افغانستان د نجونو حق دی له همدې امله د با کیفیته او مساوي ښوونې او روزنې او د ټولو لپاره د زده کړې په موخه د ستراتیژیو او پلانونو موندل، د ۲۰۳۰ کال د ښوونې اړوند نوی لیدلوری، د څېړنیزو راپورونو او ښوونې ته د نجونو د لاسرسي اړوند نورو منابعو مطالعه او کتابخانه ای څېړنه د پوښتنلیکونو او لومړینو معلوماتو په تیارولو کې اړینه ګڼل

کېږي.

ب) میداني څېړنه:

ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي په اړه په کتابتونونو او اړوند ویب سایټونو کې د اساسي قانون او اړوندو ستراتیژیو، پلانونو او څېړنو له مطالعې او تحلیل څخه وروسته پکار ده چې په ټولنه کې ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي اړوند حقیقتونو او د شته پلانونو د پلي کولو و دا چې آیا نجونې له دې امکاناتو څخه برخمنې دي او که نه د میداني تحقیق له لارې د معلوماتو په راټولو اقدام وشي چې د یادي موخې لپاره پوښتنلیکونو وپشل شوي او تکمیل شوي دي. پوښتنلیکونه دوه ډوله سوالونه لري: بسته او خلاص.

- **د څېړنې آماري ټولنه:** د ولایتونو او یا هم د دې څېړنې د پوښښ لاندې ساحې پېژندنه د یاد تحقیق د ترسره کولو لپاره لومړی ګام وو چې د دې څېړنې د ترسره کولو زمینه یې مساعده کړه. په دې لاره کې د څېړنې د میدان په توګه اوه ولایتونه (ننګرهار، پکتیا، کندوز، لغمان، کنړ او...) تعیین شول. د څېړنې د میدان تعیین د یادې څېړنې له موخې سره تړاو لري څکه په دې ولایتونو کې تر ټولو کمې نجونې ښوونځیو ته لاسرسی لري. د پوښښ لاندې ولایات له هغه مهمو ولایتونو څخه شمېرل کېږي چې له نورو ولایاتو سره ګاونډي دي او د دوی زونې ځانګړتیاوې د دې لامل شوي چې د دوی تر منځ ډېری مشترکې نقطې موجودې شي حتی یو ولایت له خپل ګاونډي ولایت څخه کولای شي چې استازیتوب وکړي.
- **د نموني جمعیت:** د نموني د جمعیت په اړه د څېړنې موخو ته په پام سره څېړنه د جنسیت پر بنسټ ترسره شوې. په دې مانا چې د څېړنې د موخو له امله دا اړینه وه چې هم ښځې او هم نارینه، ښوونې ته د نجونو د نه لاسرسي او په دې وروستیو کې په ښوونه او روزنه کې د نجونو د کچې ټیټوالي په اړه او همدا راز په افغانستان کې د ښوونې د ستراتیژۍ د نه پلي کېدو په اړه هم ښځینه او هم نارینه د نموني د جمعیت په توګه په نظر کې ونیول شي.
- **د اطلاعاتو د تحلیل کړنلاره:** د څېړنې د پایلو د تحلیل لپاره د هر ولایت د پوښتنلیکونو ځوابونه تحلیل او تجزیه کېږي او پایلې یې د څېړنې په متن کې ذکر کېږي.

دویم څپرکی
د نجونو د ښوونې او روزنې اوسنی وضعیت

په کال ۱۳۸۲ کې له یو میلیون څخه کمو نجونو او هلکانو ښوونې او روزنې ته لاسرسی درلود. د ښوونې وزارت د (۱۳۹۱) احصائیې پر بنسټ شاوخوا ۹،۵ میلیونه زده کوونکې د عمومي تعلیماتو په ښوونځیو کې شامل شوي. له دې سره سره او د نجونو د ښوونې او روزنې په لاره کې شته خنډونو ته په پام سره، د عمومي تعلیماتو د ښوونځیو له زده کوونکو څخه یوازې ۳۹ سلنه (۳،۵۴۹۰۰۰) یې نجونې دي. که څه هم په هېواد کې د ښوونځې د شرایطو سره سمو نجونو تعداد د ۶ میلیونو په شاوخوا کې دی. ۳۹٪ شاخص د دې ښکارندوی دی چې ښوونې او روزنې ته د نجونو او هلکانو د لاسرسي تر منځ ډېر واټن موجود دی. یادو احصائیو ته په پام سره، ۴۱ سلنه یعنې د ۲،۵ میلونو په شاوخوا کې نجونې ښوونې او روزنې ته لاسرسی نه لري.

لاندې جدول، د عمومي تعلیماتو خدمتونو ته د هلکانو په پرتله د نجونو د لاسرسي کچه په ګوته کوي

د ښوونیزو دورو ټولېزه	ابتدائیه	منځنی	ثانویه
نجونې ۶۶٪	۴۰٪	۲۶٪	۵۳٪
هلکان ۹۲٪	۷۰٪	۴۵٪	۸۰٪
په ټولیزه توګه ۷۹٪	۵۵٪	۳۶٪	۶۷٪
د جنسیتي توازن ځانګړتیا ۰،۶۶	۰،۷۱	۰،۵۷	۰،۵۷
سرچینه: معارف وزارت، د معارف ملي ستراتیژیک پلان مسوده، ۱۳۹۲			

په پورتني جدول کې د جنسیتي توازن شاخص دا ښکاروي چې ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي کچه په تدریج سره له ابتدایي څخه تر متوسطې او ثانوي دورې محدود کېږي. په داسې حال کې چې په ابتدایي دوره کې د جنسیتي توازن شاخص ۰،۷۱ دی په متوسطه او ثانوي دوره کې دا شاخص ۰،۵۷ ته ټیټ شوی. برسېره پر دې د عمومي تعلیماتو له نظام څخه د فارغو نجونو شمېر ۶۴۰۰۰ تنو ته رسېږي چې دا شمېره د عمومي تعلیماتو د ۱۲ ټولګي د فارغانو شاوخوا ۳۴ سلنه تشکیلوي. په ښوونځیو کې د کمو نجونو شتون په دې مانا دی چې لوړو زده کړو او د ښوونکو د روزنې پروګرامونو ته د نجونو لاسرسی لږ دی. سره له دې د عمومي تعلیماتو په زده کوونکو او فارغانو کې د کمو نجونو شتون، په ملي پراختیایي پروژو کې د دوی د رول او ټولنیز رول د کموالي په مانا دی.

۱. د نجونو د ښوونې او روزنې په وړاندې ننګونې خنډونه

د هېواد په کچه په ملي پرېکړو کې د نجونو د ښوونې او روزنې د ځواکمنتیا لپاره، با کیفیته ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي د ښه والي په اړه اراده موجوده ده. او په دې اړه د ښوونې وزارت او د هغې د نورو ملي او نړیوالو ملګرو له لورې ډېر زیار ایستل شوی. چې د کوښښونو ډېرې لاسته راوړنې درلودلې. سره له دې د نجونو ښوونه او روزنه له ډېرو خنډونو سره مخامخ ده چې هر یو یې د نجونو د ښوونې او روزنې د لارې اساسي خنډ کېدای شي. چې دا به د دولت د ښوونې او روزنې خدمات له ناکامۍ او یا هم لږ تر لږه له ستونزو سره مخامخ کړي. په لنډ ډول دا خنډونه په لاندې توګه تحلیل کېږي.

امنیت: د نجونو د ښوونې او روزنې له ننګونو شرطونو څخه دی. پر ته له امنیت څخه ډېرې کورنۍ دې ته چمتو نه دي چې خپلې نجونې ښوونځي ته واستوي. د نجونو د ښوونې او روزنې د امنیت موخه، ټولنیز امنیت دی. ډېرې ښوونځي د نجونو د شمولیت اړوند لازم امکانات نه لري. د ودانیو او حفاظتي دېوالونو نه شتون، په تېره بیا په کلیو کې د نجونو له کور څخه تر ښوونځي د اوږد واټن موجودیت له اساسي خنډونو څخه شمېرل کېږي. له همدې امله ډېرې کورنۍ چمتو نه دي چې خپلې نجونې داسې ښوونځیو ته چې ودانۍ او حفاظتي دېوالونه نه لري، واستوي.

سره له دې په یو شمېر ولایتونو او ولسوالیو کې د عمومي امنیت نه شتون د دې لامل شوی چې ډېرې کورنۍ د عمومي تعلیماتو په ښوونځیو کې د نجونو د ګډون خنډ شي. په هېواد کې د قانون حاکمیت ډېر کمزوری دی. ډېرې زورواکو او هغه کسانو چې له قانون څخه یې سرغړونه کړې، د قانون له منګولو څخه تښتېدلي دي. داسې حالت د نجونو او د هغوی د کورنیو په لاره کې د نه حل کېدونکو امنیتي ستونزو لامل شوی، چې دا موضوع ښوونې او روزنې ته نجونو لاسرسي په یوه اساسي ستونزه بدل کړی.

جغرافیایي وضعیت

دې موضوع ته په پام سره چې افغانستان یو غرنی هېواد دی ډېرې کلي یو له بل څخه په ډېر واټن واقع شوي دي او له کلیو څخه د ښوونځیو واټن ډېر دی. له یوې خوا په کلیو کې د ټګ راټګ د وسایلو امکانات نشته چې له کور څخه تر ښوونځي د واټن طی کول د نجونو لپاره له ډېرو ګواښونو سره مخامخ کوي او له بلې خوا، د کمزوري امنیت تر څنګ له کورونو څخه د ښوونځیو لیرېوالی په ښوونځیو کې ګډون ستونزمن کړی.

اقتصادي وضعیت

افغانستان یو فقیر هېواد دی چې د هېواد شاوخوا ۳۶ سلنه وګړي د خپلو لومړنیو او بنسټیزو اړتیاوو د پوره کولو ځواک نه لري. په کال ۱۳۹۱ کې د سړي سر عاید شاوخوا ۶۴۰ امریکایي ډالره اټکل شوی.

د کورنیو فقر د دې لامل شوی چې د خپلو ماشومانو د ښوونې او روزنې لګښتونه تامین نشي کړای چې په پایله کې یې ډېرې نجونې ښوونې او روزنې ته له لاسرسي څخه بې برخې شوې دي. له بل اړخه دا چې افغانستان تر ډېره یو سنتي هېواد دی نو ډېرې کورنۍ په زامنو پانګونه غوره بولي چې دا موضوع ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسی امکان لږ کړی.

کلتوري وضعیت

افغانستان یو سنتي (لرغونی) هېواد او د محدود کوونکي کلتور تابع دی. زمونږ کلتوری اصول په تېره بیا د نجونو او ښځو لپاره ډېر محدودیتونه رامنځته کړي. لومړی د ښځو او نجونو لپاره د دې کلتوري محدودیتونو سرچینه د اخلاقي او فقهي فرمانونو څخه ځانګړي پوهه (برداشت) ده. داسې پوهه چې ښځې او نجونې یې د کور د ننه ایسارې کړې او د دوی ټولنیز ګډون (مشارکت) او هغه فعالیتونه چې په ټولنه کې د دوی د شتون لپاره اړین دي، محدود کوي. له بل اړخه د یو سنتي هېواد په توګه د افغانستان کلتوري اصول، په ټولنه کې د ښځو په حضور ډېر محدودیتونه تپلي.

د کورنیو له نارینه وو څخه د ښځو مطلق اطاعت او په هېواد کې د ښځو پر وړاندې جدي تعصب د دې لامل شوی چې په هېواد کې ښځې په ټولنیزو برخو کې د ګډون په موخه له لږو امکاناتو څخه برخمنې شي.

ښوونه او روزنه د ښځو او نجونو د ټولنیز ګډون یوه اساسي برخه ده او په عین حال کې په ټولنیزو برخو کې د دوی د ګډون لپاره آسانتیاوې رامنځته کوي. له همدې امله په هېواد کې ډېری کورنیو په تېره بیا په متوسطه او ثانوي دورو کې د نجونو حضور محدود کړی.

د ښځینه ښوونکو کموالی

برسېره په یاد شوو لاملونو، د ښځینه ښوونکو کموالی او یا هم په ډېری ولسوالیو کې یې نه شتون، په ښوونه او روزنه کې د نجونو د نه ګډون یو مهم لامل دی. په ښوونه او روزنه کې په تېره بیا په ثانوي دوره کې نه ګډون د ۱۲ ټولګي څخه د نجونو فارغانو د کموالي لامل ګرځي چې په پایله کې یې ښځینه ښوونکو ته د نجونو لاسرسی کمېږي. ځکه چې یوازې د ۱۲ ټولګي او یا له هغه څخه پورته فارغین کولای شي چې د ښوونکي په توګه وګمارل شي او د ښوونکو د روزنې په دورو کې ګډون وکړي. د ښوونې وزارت او د هغې د کورنیو او بهرنیو مرستندویانو چې د نجونو په ښوونه او روزنه کې یې فعاله ونډه درلوده د هڅو سره سره، د هېواد په ډېری ولایتونو او ولسوالیو کې دا ستونزه په ښوونځیو کې د نجونو د نه ګډون یو بنسټیز لامل دی چې لا تر اوسه نه دی حل شوی.

دریم څپرکی

د نجونو د ښوونې او روزنې راتلونکې ته کتنه

»د ټولو لپاره د ښوونې او روزنې د موخو په اساس تر کال ۱۳۹۹ پورې به د افغانستان ټول هلکان او نجونې وکولای شي چې په ابتدائیه دوره کې ګډون او هغه تکمیل کړي» دا د افغانستان لپاره د دریمې زریزې د پراختیایي یوه موخه ده. د ښوونې وزارت په خپلو ټولو پراختیایي پلانونو کې دا اصل په نظر کې نیولی او د ښوونې او روزنې اساسي پالیسي یې د افغانستان لپاره «د دریمې زریزې پراختیایي موخې» او همدا راز «د ټولو لپاره د ښوونې او روزنې موخې» پر بنسټ تنظیم کړې (د ښوونې وزارت ۱۳۹۲). په دې اساس د ښوونې وزارت چې په هېواد کې د عمومي تعلیماتو په کچه د ښوونې او روزنې د مدیریت اصلي پلې کوونکی دی، د خپلو ملي او نړیوالو ملګرو په مرسته کوښښ کړی چې ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي زمینه مساعده او هغې ته یې لاسرسي لا ښه کړي.

د ښوونې او روزنې د پراختیا دریم پلان

د ښوونې او روزنې د پراختیا دریم پلان ښوونې او روزنې ته د نجونو په لاسرسي کې د آسانتیاوو رامنځته کولو لپاره لاندې موخې ټاکلې دي:

- ★ د عمومي تعلیماتو د زده کوونکو شمېر ۱۴،۸ میلیونو ته لوړول ۶،۹ میلیونه نجونې او ۷،۹ میلیونه هلکان)
- ★ د جنسیتي برابرۍ د نسبت په ابتدایي دورې کې ۱ ته، په متوسطه کې ۰،۸ ته او په ثانوي دوره کې ۰،۷ ته لوړول.

له بله اړخه، ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي د ستونزو د کمولو او حل لپاره د ښوونې وزارت د ښوونې او روزنې په دریم پراختیایي پلان کې لاندې ستراتیژۍ تدوین شوې دي:

- د نجونو د ښوونې او روزنې د اهمیت او فرضیت په اړه د مذهبي، قومي او محلي مشرانو لخوا د عامه پوهاوي د کمپاینونو په لاره اچول؛
- د لا ډېرو ښځینه ښوونکو او اداري کارکوونکو ګمارل په ځانګړي ډول په کلیوالو سیمو کې؛
- د هغه ښځینه ښوونکو لپاره چې له ښاري ښوونځیو څخه د کلیو ښوونځیو ته لېږل کېږي د تشویقي معاش او ځمکې ورکول؛ او
- د نجونو د ښوونځیو لپاره د احاطې، اوبو او ورته نورو امکاناتو برابرول (د ښوونې وزارت، ۱۳۹۲).

د پورته ذکر شوو ستراتیژیو سربېره چې په ښوونځیو کې د نجونو د شمولیت په ډېروالي کې په مستقیمه توګه اغېزه لري، په دریم ستراتیژیک پلان کې ځینې نورې ستراتیژۍ تعیین شوي چې د عمومي تعلیماتو په ښوونځیو کې د نجونو د ګډون په ښه والي کې مرسته کوي. دا ستراتیژۍ په لاندې ډول دي:

- ★ په لیرې پرتو سیمو کې د محلي ښوونځیو او اړونده الحاقیه شعبو جوړول؛
- ★ فقیرو زده کوونکو ته د غذا او قرطاسیې وېشل؛

- د ښوونځيو د شوراګانو ګړندي کول؛
- د ښوونځيو د ودانيو په جوړولو کې د خلکو د ونډې ډېرول؛
- ډېر پام کول؛ په دارلمعلیمینو کې د ښوونکو د روزنو په اصلي پروګرامونو کې ښځینه ښوونکو ته
- د ښوونکو د روزنیزو مرکزونو پراختيا او حمايت؛
- هغه ښوونکو ته چې د ۱۲ ټولګي څخه لږ زده کړې کړې تسریعی ښوونه ورکول؛
- د معارف د اداري غير مرکزي کول په ځانګړي ډول د پلان جوړوني په برخه کې چې د ولايتونو او ولسواليو ستونزې به په نظر کې ونيسي؛

او په پای کې د اداري فساد پر وړاندې مبارزه. د پورته یاد شوو ستراتیژیو څخه هر یوه په غیر مستقیمه توګه په ښوونځیو کې د نجونو د شمولیت په ډېروالي اغېزه لرلای شي.

یاد شوو پالیسیو او ستراتیژیو ته په پام سره د ښووني وزارت د ۱۳۹۳ نه تر ۱۳۹۹ کلونو پورې په خپل پراختیایي پلان کې، د عمومي تعلیماتو د زده کوونکو د شمېر ۱۴،۸ میلیونو ته لوړول (۶،۹ میلیونه نجوني او ۷،۹ میلیونه هلکان) او د جنسیتي برابری د نسبت په ابتدائیه کې ۱ ته، په متوسطه کې ۰،۸ ته او په ثانوي دوره کې ۰،۷ ته لوړولو موخې ټاکلي دي (د ښووني وزارت ۱۳۹۲).

نو داسي پایلي ته رسېږو چې، ښووني او روزني ته د نجونو د لاسرسي د ښه والي په اړه د اساسي قانون اصولو او د هېواد په کچه لویو پالیسیو ته په کتو سره د نجونو د ښووني او روزني راتلونکي هیله ښېونکي او روښانه ښکاري. د ښووني وزارت او د هغې ملي او نړیوالو ملګرو ښووني او روزني ته د نجونو د لاسرسي ښه والی خپله موخه ګڼلې ده. ځکه چې په لومړي ګام کې د هېواد ملي او متوازنه پراختیا په ملي او ځواکمن انساني ځواک پورې اړه لري. دا دنده هغه وخت سرته رسېږي چې په لومړي ګام کې د ټولني د نیمایي وګړو په توګه ښځې د هېواد په پراختیا کې اساسي ونډه ولري چې دا امر په ښوونه پورې تړلی دی. دوهم دا چې تجربو ښودلې ده چې یوازې هغه کورنۍ چې زده کړې لري په ځانګړي ډول مینې د خپلو ماشومانو لپاره په ځانګړي ډول د نجونو لپاره د زده کړو په اهمیت پوه شوي او په ښوونه او روزنه کې د هغوی د ګډون لپاره زمینه برابروي. اما په راتلونکو کلونو کې د هېواد بودیجوي محدودیتونو ته په کتو سره، د بودیجې د لګولو د ظرفیت کموالی او د ښووني او روزني د پراختیایي پلانونو پلی کول او د ناامنی له امله په هېواد کې د امنیتي ستونزو له کبله آیا د نجونو ښوونه او روزنه به د ښووني او روزني په پراختیایي پلانونو کې ټاکل شوو موخو ته ورسېږي او که نه؟ آیا راتلونکي کلونه به د نجونو د ښووني او روزني د څرنګوالي د ارزوني په اړه او ښې ښووني او روزني ته د هغوی د لاسرسي په اړه ښه شواهد او دقیق معلومات ورکړای شي؟

څلورم څپرکی
د میداني مطالعاتو پر بنسټ د څېړنې پایلې

د څېړنې پایلې د افغانستان په اتو ولایتونو کې د ۱۳۹۶ ملي ستراتیژۍ د پلان د پلي کېدو پر کچه کولو (پیمایش) ولاړې دي چې هلته پوښتنلیکونه وېشل شوي دي. په دې اړه په هر ولایت کې سلو (۱۰۰) پوښتنلیکونو ته د جنسیت په تفکیک سره ځواب ویل شوی چې د ځواب ورکوونکو له ۶۰ سلنې څخه ډېرې یې ښځې تشکیلوي. د سن له اړخه ځواب ورکوونکي له ۱۸ کلونو تر ۴۰ پورې عمر لرې او ځواب ورکوونکي ټول د سواد خاوندان وو.
له وېشل شوو پوښتنلیکونو څخه مو یوازې په کندهار ولایت کې له ۱۰۰ پوښتنلیکونو څخه ۱۷ پوښتنلیکونه بېرته لاسته راوړل شوای چې د څېړنې د معیارونو پر بنسټ د محاسبې وړ نه دي او د پاتې اوو ولایتونو څخه مو وکولای شوای چې وروسته له ځواب ورکولو څخه پوښتنلیکونه بېرته تر لاسه کړو چې د ځواب ورکوونکو او د تر لاسه شوو پوښتنلیکونو ټولې ځانګړتیاوې په لاندې جدول کې لیدلای شئ.

د ځواب ورکوونکو ځانګړتیاوې

شمیره	ولایت	د ځواب ورکوونکو شمېر	جنس		عمر		د زده کړې کچه		
			نارینه	ښځینه	25-18	45-30	بکلوریا	فوق بکلوریا	لیسانس
1	هرات	90	36	54	75	15	33	35	22
2	کندز	84	44	40	70	14	42	26	16
3	بلخ	97	33	64	72	25	22	28	47
4	بامیان	100	48	52	78	22	21	31	48
5	ننګرهار	92	72	20	67	25	26	24	42
6	لغمان	70	43	27	56	14	33	17	20
7	پکتیا	85	75	10	55	30	38	25	22
8	کندهار	17	2	15	16	1	13	0	14
مجموعه		635	353	282	489	146	228	186	231
ټوله مجموعه		635							

(1) ګراف

ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي خنډ جوړوونکي لاملونه

ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي د خنډ جوړوونکو لاملونو د پیدا کولو په موخه په ټولو پوښتنلیکونو کې ورته پوښتنې موجودې وې. د سوال موخه دا وه چې آیا دا لاملونه په بېلابېلو ولایتونو کې یو شان وو که مختلف. د افغانســــتان په اوو ولایتونو کې د دې سوال په ځواب کې روښانه شوه چې خنډ جوړوونکي لاملونه مختلف وو او په لاندې توګه دي:

- **ناامني:** د څېړنې د میدان په اوو ولایتونو کې د ناامنۍ په اړه داسې ویل شوي چې ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي د خنډ جوړوونکی لامل ناامني ده. چې د افغانستان په اوو ولایتونو کې د ناامنۍ سطح او ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي په خنډونو یې اغېزه توپیر لري. چې دا توپیر په ۲ شمېره شکل کې لیدلای شی.
- **بېوزلی:** بېوزلي یې ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي د دوهم خنډ جوړوونکو لامل په توګه په نښه کړی. ښوونې او روزنې ته د خنډ جوړوونکي لامل په توګه د فقر اغېزه کولای شي چې د کورنۍ په ټولو غړو اغېزه ولري ولې ځینې فقیرې کورنۍ د خپلو لونو د ښوونې او روزنې د حق په اړه کاملاً بې پروا وې.(۲ نمبر جدول)
- **حاکم منفي رواجونه (کلتور):** د حاکمو منفي رواجونو حاکمیت، موجودیت او دوام په ډېری ولایتونو په ځانګړي ډول د دې څېړنې د میدان په توګه غوره شوو ولایتونو کې ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي د خنډ جوړوونکو لامل په توګه په لږ توپیر سره اوس هم موجود دی. چې د څېړنې په خلاصه کې دا توپیر روښانه شوی. (۲ نمبر جدول)
- **له وخته مخکې ودونه:** د ټولو ولایتونو په ځوابونو کې ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي د خنډ جوړوونکو لامل په توګه له وخته مخکې واده مو مشاهده کړو او له دې لامل څخه د نجونو اغېزمن کېدل په بېلابېلو ولایتونو کې توپیر لري ولې لا هم د یوه ځواکمن لامل په توګه موجود دی. (۲ نمبر جدول)
- **جنسي ځورونې:** په ځینې ولایتونو کې یې دا لامل ښوونې او روزنې ته د نجونو په نه لاسرسي کې مهم ګڼلی ۲ نمبر ګراف

تر ارزونې وروسته ښوونې او روزنې ته د نجونو د نه لاسرسي لاملونه:

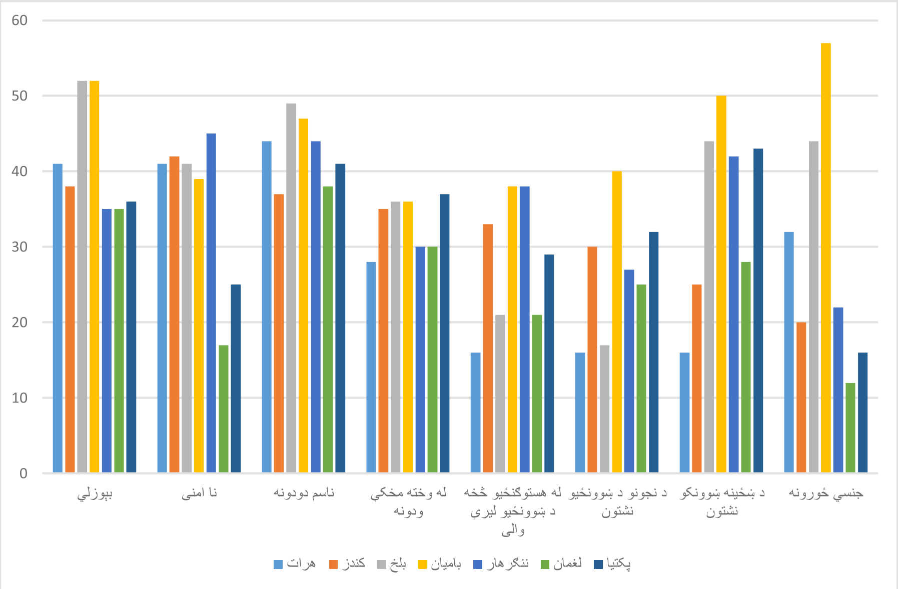

(۲) ګراف

۱. ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي په اړه د ښوونې وزارت د وړاندې شوو خدمتونو څخه رضایت

دا د څېړنې دوهمه پوښتنه وه. هغه مهم شی مو چې د دې پوښتنې له ځواب څخه تر لاسه کړ دا وو چې د ښوونې وزارت لخوا د هغه ځانګړو خدمتونو په اړه چې نجونو ته وړاندې کېدل، اطلاع په ټیټه سطح وه او خلک له دې خدمتونو څخه لږ خبر وو چې د دې څېړنې په دوهم څېرکي کې مو د هغې یادونه کړې. (دویم څېرکي: د نجونو د ښــوونې او روزنې راتلونکې ته کتنه د ښــوونې او روزنې د دریم پر اختیایي پلان اړوند بحث)

په دې هېواد کې د جنســیتي برابرۍ د پلانونو او پروګرامونو او ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي په اړه اطلاع ورکونه د ټولو اتباعو قانوني حق دی او په مســتقیمه توګه په ښوونځیو کې د نجونو په ډېروالي اغېز لري. دا چې د معارف له خدمتونو څخه په کومه کچه رضایت موجود دی. تاسې په (۳ شمېره جدول) کې په دې اړه له تحلیل څخه وروسته کوم ځوابونه چې چمتو شوي، لیدلای شئ.

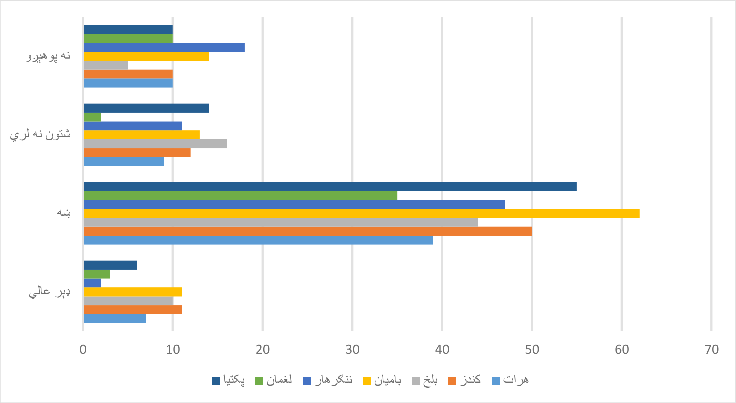

(۳) ګراف

د څېړنې دریمه پوښتنه په افغانستان کې د ښوونې او روزنې په اړوند د نړیوالو همکاریو په اړه وه چې د نجونو په اړه به دا همکاري څنګه وي؟

بیا هم ډېری ولایتونو د دې همکارۍ په اړه خبر نه وو په تېره بیا نجونو ته د دې خدمتونو د وړاندې کولو په هکله، په داســـــې حال کې چې له کلونو راهیســې د افغانســتان دولت د ښوونې وزارات ته په دې اړه نړیوالې همکارۍ لاسته راوړې د دې همکاریو په هکله اطلاع د ښوونې او روزنې اهمیت لا هم ډېروي او خلک ښوونځیو ته د خپلو ماشومانو شاملولو علاقه پیدا کوي. په دې اړه د خلکو نه خبرېدل او بېلابېل لاملونه د دې لامل شوي چې دا خدمتونه په مختلفو ولایتونو کې په متوازنه توګه وړاندې نشي. لکه څنګه چې په ۴ نمبر جدول کې یې تاسې لیدلای شئ.

ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي په اړه له نړیوالو همکاریو څخه خبرتیا

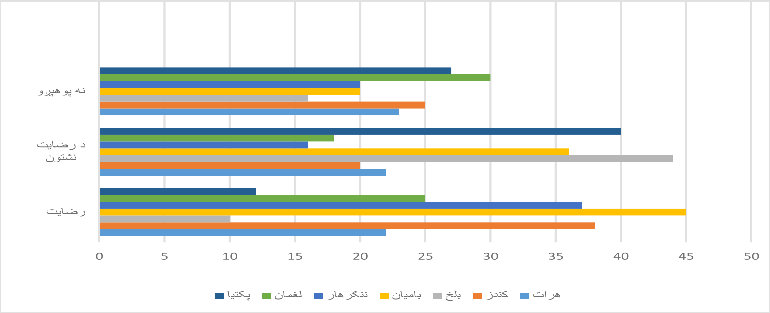

(۴) ګراف

د دې څېړنيز راپور څلورمه پوښتنه دا وه چې آيا ستاسو په ولايتونو او ولســــوالیو کې د هغو نجونو لپاره چې له ښوونځي څخه پاتې دي تولنيزه ښوونه او روزنه شتون لري او که نه؟

دې پوښتنې ته له ورکړل شوو ځوابونو پوه شـوو چې د دې ډول خدمتونو په اړه معلومات او حتی د دې ډول خدمتونو وړاندي کول هم تر ځينې ولايتونو پورې محدود دي. دا خدمتونه د ټولو لپاره نه دي او د دې خدمتونو په دې ډول وړاندې کول د دې لامل شـوي چې نامتوازنه ښـوونه په ځانګړي ډول د دې څېړنې د څېړنيز ميدان په توګه غوره شوو ولايتونو کې رامنځته شي.

حال دا چې په افغانستان کې د ټولنيزې ښوونې او روزنې لپاره ځانګړي پروګرامونه موجود دي چې په دويم څپرکي کې يې يادونه شوې. ولې ډېرى وګړي له هغې څخه يا خبر نه دي او يا هم دوى ته د اهميت وړ نه دي. په څلورم نمره جدول کې مو د ورکړل شوو ځوابونو له تحليل څخه وروسته دا موضوع تر لاسه کړه.

ستاسو په سيمه کې هغو نجونو ته د ټولنيزو ښوونو آسانتياوې شتون لري، چې ښوونځي ته له تلو بې برخې دي؟

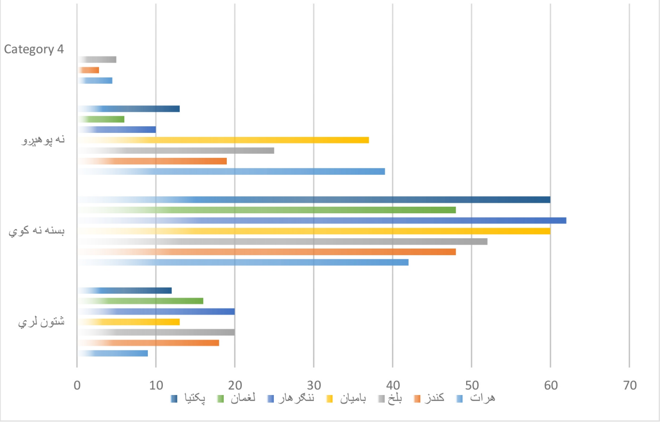

(۴) گراف

د نجونو په ښوونځيو کې درسي کتابونو ته له لاسرسي څخه رضايت شته او که نه؟

د پراختيا په حالت کې د ښوونې او روزنې يوه موخه هم په ښـوونځيو کې د نورو امکاناتو تر څنګ د درسـي توکو تيارول دي. درسـي کتابونه د دې امکاناتو يوه بېلګه ده، چې درسي کتابونو ته لاسرسي په اوو ولايتونو کې چې د دې څېړنې ميدان تشـــــکيلوي، ډېر توپير درلود او ځواب ورکوونکو د درسي کتابونو له نه شتون څخه شکايت لرلو. چې وروسته له تحليل څخه مو د څېړنې پايلې په يوه جدول کې په لاندې توګه تحليل کړي: ۵ نمبر ګراف

آيا د نجونو په ښوونځيو کې پوره درسي کتابونه شتون لري او که نه؟

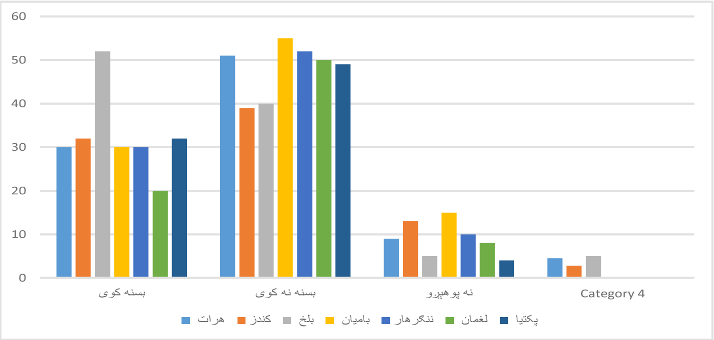

(5) گراف

د دې څېړنيز راپور ځلورمه پوښتنه دا وه چې آيا ستاسو په ولايتونو او ولسـواليو کې د هغو نجونو لپاره چې له ښوونځي څخه پاتې دي تولنيزه ښوونه او روزنه شتون لري او که نه؟

دې پوښتنې ته له ورکړل شوو ځوابونو پوه شـوو چې د دې ډول خدمتونو په اړه معلومات او حتی د دې ډول خدمتونو وړاندې کول هم تر ځينې ولايتونو پورې محدود دي. دا خدمتونه د ټولو لپاره نه دي او د دې خدمتونو په دې ډول وړاندې کول د دې لامل شـوي چې نامتوازنه ښـوونه په ځانګړي ډول د دې څېړنې د څېړنيز ميدان په توګه غوره شوو ولايتونو کې رامنځته شي.

حال دا چې په افغانسـتان کې د ټولنيزې ښوونې او روزنې لپاره ځانګړي پروګرامونه موجود دي چې په دويم ځپرکي کې يې يادونه شوې. ولې ډېرى وګړي له هغې څخه يا خبر نه دي او يا هم دوى ته د اهميت وړ نه دي. په ځلورم نمره جدول کې مو د ورکړل شوو ځوابونو له تحليل څخه وروسته دا موضوع تر لاسه کړه.

ستاسو په سيمه کې هغو نجونو ته د ټولنيزو ښوونو آسانتياوې شتون لري، چې ښوونځي ته له تلو بې برخې دي؟

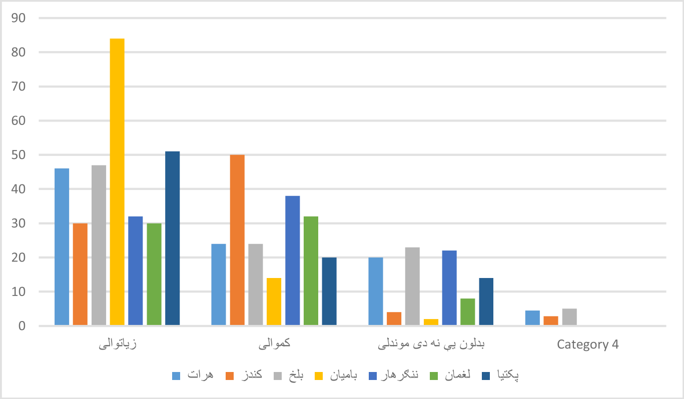

(6) ګراف

آيا په خپلو ولايتونو کې د سواد د زده کړو له خدمتونو څخه راضي ياست؟

په ځينې ولايتونو کې دا ډول خدمتونه نشته نو له دې امله ځواب ورکوونکي په خپلو سيمو کې د ښځو لپاره د سواد د زده کړې له خدمتونو څخه راضي نه وو، ولې په ځينې نورو ولايتونو کې دا ډول رضايت موجود وو چې له دې څخه داسې ښـکاري چې دا ډول خدمتونه په متوازن ډول نه دي مديريت شوي. (۶ شمېره جدول ليدلای شئ.)

په خپل اړوند ولايت کې د ښځو لپاره د سواد زده کړې له خدمتونو راضي ياست؟

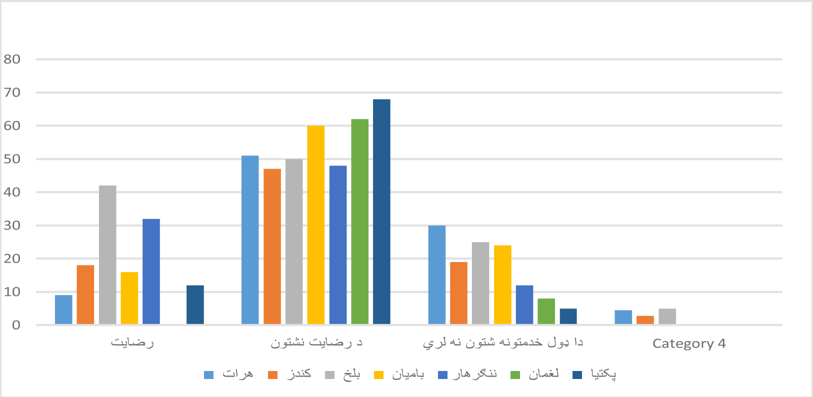

(7) ګراف

پینځم څپرکی
پالیسي او وړاندیزونه

دا څېړنه ښوونې او روزنې او همدا راز د ټولنې پر بنسټ د ښوونې او روزنې پروګرامونو (CBEs) ته چې په افغانستان کې ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي یوازینۍ لاره ګڼل کېږي، د نجونو د نه لاسرسي د لاملونو د پیدا کولو په موخه ترسره شوې وه. په نږدې سیمو کې د ټولنې پر بنسټ د ښوونې او روزنې د مرکزونو پرانیستل، ښوونې او روزنې ته د هغه نجونو چې، د بېلابېلو لاملونو له امله له ښوونځي څخه پاتې دي، د لاسرسي په مانا ده چې له داسې پروګرامونو څخه پوهاوی په ټېټه کچه دی. ځکه چې څېړنو ښودلې ده چې د ټولنې پر بنسټ د ښوونې او روزنې پروګرامونه په ځانګړې ډول د نجونو د نوم لیکنې او آزموینې د کچې په لوړولو کې اغېزمن وو. د ټولنې پر بنسټ د ښوونې او روزنې پروګرامونه کولای شي چې د نجونو د ښوونې او روزنې د لارې په ځانګړې ډول د ښوونځي لیرې واټن، د ښوونځي د لارې ناامني او له ټولو مهمه د ښځینه ښوونکو نه شتون غوندې ډېرې سیستماتیک خنډونو په له منځه وړلو کې اغېزمنه ستراتیژي وي. د ځینې ګزارشونو په بنسټ سره له دې چې د ټولنې پر بنسټ د ښوونې او روزنې پروګرامونه په لویه کچه د غیر دولتي موسسو لخوا پلې او د نړیوالو مرستندویه موسسو لخوا تمویل شوي، د دولت او تمویل کوونکو بنسټونو لخوا د یوې اوږدمهاله ستراتیژۍ نه شتون د دې لامل شوی چې، د ټولنې پر بنسټ د ښوونې او روزنې پروګرامونو په پلې کول سره د نجونو په سواد کې د پام وړ بدلون رامنځته نشي. د دې څېړنې پایلې هم زمونږ لپاره دا موضوع روښانه کړه چې، د جنډر د ستراتیژیو پلې کول، متوازنه ښوونه او روزنه یعني ښوونې او روزنې ته لاسرسی د ټولو اتباعو د حق په توګه، د ښځو او نارینه وو لپاره یو شان نه دی برابر شوی.

که څه هم د افغانستان د زده کړې نظام کوښښ کوي تر څو د هغه زده کوونکو اړتیاوې چې ناکام دي، رفع کړي ولې د نورو مراجعو له اړخه ښوونې او روزنې ته د ماشومانو نجونو د لاسرسي لپاره ډېر لږ حمایت موجود دی.

معمولاً دایمي دولتي ښوونځي د داسې یو ظرفیت چې د نجونو ماشومانو د ښوونې او روزنې او یا هم د دوی د پراخې تربیې لپاره زمینه مساعده کړي، نه دي او دا دول ښوونځي ډېر لږ دي.

لا هم ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي د لارې خنډ جوړونکي لاملونه پر خپل ځای دي،چې دا موضوع د دې څېړنې له پایلو څخه هم ده.

د افغانستان د دولت له لویو پروګرامونو څخه یو هم د ټولنیزو زده کړو خدمتونه دي چې په دې اړه د خلکو پوهاوی ډېر لږ دی.

د ښځو لپاره د سواد د زده کړو له خدمتونو څخه رضایت موجود نه وو او ښوونې او روزنې ته د لاسرسي په لاره کې د نړیوالو مرستو په اړه د خلکو پوهاوی په ډېره ټېټه کچه دی. حال دا چې په وروستیو کلونو کې افغانستان د نړیوالو مرستو یو لوی ترلاسه کوونکی هېواد دی چې یوازې له ۲ څخه تر ۶ سلنه بهرنی پراختیایي مرستې د ښوونې او روزنې سکتور ته ځانګړې شوې. اداري خنډونه، ټیټ ظرفیت، د فساد او ناامنی موجودیت د دې لامل شوی چې حتی دا مرستې هم تر ډېره د افغانستان دولت له لورې و نه لګول شي. لکه څنګه چې دا مرستې د دولت ناخالصه ملي تولیداتو او مجموعي ملي بودیجې سره پرتله شوې، دولت د ښوونې او روزنې په برخه کې د ځانګړو نړیوالو معیارونو څخه کم لګښت کړی، چې دا کار تر یوه بریده د تمویلوونکو موسسو لخوا د ځانګړو شوو مرستو د څرنګوالي ښکارندوی دی.

په کال ۲۰۱۶ کې افغانستان او تمویلوونکو موسسو د بروکسل په کنفرانس د افغانستان په اړه جلسه وکړه چې په هغې کې تمویلوونکو موسسو د څلورو کلونو په ترڅ کې ۱۵،۲ میلیارده ډالرو مرستې ورکړې ژمنه له افغانستان سره وکړه. د دې کنفرانس د جوړوونکو موخه د دې مرستو په دې کچه او یا هم دې کچې ته نږدې ساتل وو، چې داسې ښکارېده چې دا کچه به وکولای شي ټاکل شوو موخو ته د رسېدو لامل شي.

د بروکسل په کنفرانس کې د ډېرو ژمنو سره سره، د افغانستان لپاره د مرستو لړۍ نزولي سیر درلود. غیر دولتي موسسي داسې راپور ورکوي چې دوی په مرستو کې د کموالي اغېز احساس کړی چې دې موضوع لا اوس په هغه نجونو چې د زده کړې له سیستم څخه بهر په درس بوختې دي، اغېز کړی. لکه څنګه چې د مرستو د کمېدو په حال کې له بودیجې څخه د دولت د لګښتونو کچه په ځانګړې ډول د امنیتي ځواکونو لپاره په ډېرېدو ده، کیدای شي چې د نجونو په ښوونه او روزنه باندې یې اغېزه په راتلونکي لا ډېره وي.

وړاندیزونه

دولت ته (قانوني مکلفیتونه)

- ښوونه او روزنه د هر انسان بنسټیز حق دی او دا حق د افغانستان د اساسي قانون له خوا هم تائید شوی دی. او د (CRC) همدا راز په بېلابېلو نړیوالو معاهدو کې چې افغانستان ورته الحاق شوی، لکه د ماشوم د حقوقو کنوانسیون اقتصادي، ټولنیزو او فرهنګي حقوقو کنوانسیون، هم دا حق په رسمیت پېژندل شوی دی. افغانستان د ښځو په وړاندې د هم تصویب کړی دی، چې له نارینوو سره د ښځو د مساوي (CEDAW) هر راز تاوتریخوالی د له منځه تلو کنوانسیون حقونو (د ښوونې او روزنې په ګډون) د ډاډ ترلاسه کول پکې شامل دي.
- دولت مکلف دی ترڅو ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي په وړاندې خنډونه له منځه یوسي.
- د اساسي قانون او نړیوالو بشري حقوقو د قواعدو پر بنسټ، هر شخص وړیا، جبري او لومړنۍ ښوونې او روزنې ته له تبعیض پرته د لاسرسي حق لري. همداراز، د افغانستان اساسي قانون صراحت لري چې منځنۍ ښوونې به عمومي توګه د ټولو اتباعو لپاره جبري دي او دولت باید د افغانستان د ټولو اتباعو لپاره له ښوونې او روزنې څخه د ګټې اخیستنې حق د لاسرسي وړ وګرځوي. نو دولت باید په دې برخه کې لازمې کړنې ترسره کړي.
- د افغانستان دولت باید ښوونې او روزنې ته مساوي لاسرسی او همداراز له تبعیض پرته ښوونه او روزنه تضمین کړي. افغان دولت قانوني مکلفیت لري ترڅو د جنسیتي تبعیض د له منځه وړلو او همداراز د ټولنیزو او کلتوري لاملونو له امله د ناوړه کړو وړو په برخه کې لازمې کړنې ترسره کړي.
- همداراز، د بشري حقوقو مقررات دولت په دې ملزموي ترڅو د هغو کورنیو تبعیضونو په وړاندې د مبارزې په موخه چې ښځې او نجونې ورسره مخامخ دي، قانوني مقررات او ټولنیز تدابیرونه رامنځته کړي.
- د یوه ملي پلان له مخې د ماشومانو د ودونو د مخنیوي په موخه د فرهنګي چارو ترسره کول.
- وړاندیز کېږي چې: د افغانستان دولت باید د ښوونې او روزنې په اړه د خپلو مکلفیتونو د ترسره کولو په برخه کې څلور معیارونه په نظر کې ونیسي. شتون، د لاسرسي وړتیا، د منلو وړتیا او د تطبیق وړتیا. ښوونه او روزنه باید په ټول افغانستان کې، له پوره او با کیفیته زېربناوو او ښوونځیو سره تأمین او هر فرد په مساوي توګه ورته لاسرسی ولري.
- سربېره پردې، د ښوونې او روزنې ماهیت باید د کیفیت له پلوه د منلو وړ وي او لړ تر لړه له ښوونیزو معیارونو سره سمون ولري. ښوونه او روزنه باید د زده کوونکو له اړتیاوو سره بېلابېل ټولنیز او فرهنګي دریځونه لري، سمون ولري. نجونو ته باید لومړیتوب ورکړل شي.
- د سواد زده کړې د خدمتونو با کیفیته کول او په مساوي توګه یې د افغانستان په ټولو ولایتونو کې یې د ښځو لپاره پراختیا.
- د ښوونې او روزنې وزارت له خوا د ټولنیزې ښوونې او روزنې پراختیا.
- موږ ښوونې او روزنې ته د نجونو د لاسرسي په برخه کې د تلپاتې نړیوالې همکارۍ غوښتونکي یو.
- د جنسي ځورونې د مخنیوي لپاره د یوه میکانیزم رامنځته کول.
- د ښځینه ښوونکو د جذب لوړول.
- د ټولنیزې ښوونې او روزنې له پروګرامونو څخه د په پروسه کې مدني ټولنې شاملول.
- د معلولو او معیوبو نجونو د ښوونې او روزنې وضعیت ته پاملرنه.
- له دې چې په هېواد کې د نالوستو ښځینه وو سلنه ډېره لوړه ده، د سواد زده کړې هڅوونکو پروګرامونو

رامنځته کول.

- د پایدارې پراختیا موخو ته د رسېدو لپاره د تطبیقي پلان رامنځته کول، چې څلورمه موخه یې با کیفیته ښوونې او روزنې ته لاسرسی دی.
- د ښوونې او روزنې، په تېره بیا د سواد زده کړې اړوندې بودجې لوړول.
- په نصاب کې اغېزمن بدلون او د مضامینو بیا تنظیم.

اخځلیکونه

۱- د ښوونې د کلنې پرمختګ راپور (۱۳۹۱)، د ښوونې وزارت، کابل، افغانستان.

۲- د معارف ملي ستراتیژیک پلان مسوده (۱۳۹۳-۱۳۹۹)، (۱۳۹۱)، د ښوونې وزارت، کابل، افغانستان.

3. NRVA. National Risk and Vulnerability Assessment 2007/8: A profile of Afghanistan. Kabul: ICON INSTITUTE GmbH & Co.KG Consulting Group.

4. General Statistics Organization (CSO) and UNICEF. 2010-2011. Afghanistan Multiple Indicator Cluster Survey (2010-2011), Final Report, Kabul, Afghanistan: Central Statistics

Research on Girls access to education

Dec 2018

Specifications:

Report Name: Research on the Girls Access to Education

Researcher: Afghan Women Network (AWN)

Publisher: Afghan National Education Coalition

Funded by: Afghan National Education Coalition

Year: 2018

Table of Contents

Preface

Chapter One

Generals

Problem statement

Research Objectives

Research Limitations

Research Methods

A) Library Research

B) Field Work

Research Statistical Population

Population Sample

Information Analytical Method

Chapter Two

Girls' Current Education Condition

1. Basic Challenges for Girls' Education

- Security
- Geographic Status
- Economic Status
- Cultural Status

Shortage of Female Teachers

Chapter Three

Girls' Future Education Outlook

Third Educational Development Plan

Chapter Four

Research Findings based on scope studies

Profile of Respondents

Factors preventing girl's access to education

Acquiescence from the services provided by ministry of education for girl's access to education

International Cooperation Regarding Education in Afghanistan and how is this Cooperation about Girls

Is Social Education Present in your Province and Area, for Girls who are deprived from Going to School?

Is Satisfaction of the Access to Curriculum Books Present in Girls' Schools?

In your Province, Participation and Access of Girls to Education is Decreased or Increased than the year 1396?

Are you satisfied of literacy services for women, in your provinces?

Chapter Five

Summing and suggestions

Girl's access to Education

Preface

The 43rd article of Afghanistan Islamic republic constitution states that education is the right of citizens of the country and is maintained to the level of bachelor free of charge by the government (constitution. 1382). Therefore the government is responsible to provide and implement effective programs for establishing balanced education and obligatory elementary education across Afghanistan. This constitution article specifies the need of access to quality and balanced education to all country citizens regardless of their cultural, lingual, tribal, gender, mental and physical condition. From the other side the 44th article of Islamic republic of Afghanistan constitution specifically states on the women education, based on this article the government is responsible to provide and implement effective program for balanced and improved education. On the other hand the afghan government complies with the international treaties and these treaties are “developing aims of third millennium) and (education for all). Based on these two treaties afghan government is responsible for providing access of all children of country to primary education.

According to the constitution provisions and other treaties that Afghanistan is determined for their implementation. Girls' education in Afghanistan in recent years has improved considerably comparing to the past before the current administration. In the same time girls education in Afghanistan has faced major challenge as well. In this report afghan Girls' education current condition, challenges, future outlooks, in regard the educational policies and educational developing plans are discussed. This research will be conducted using interviews and distributing questionnaires in seven provinces and then will be available through a report to the publics.

Chapter One

Generals

Problem statement

The process of education started from the onset of mankind. There is no human society in where education is unimportant.

In Afghanistan, education institutions have long existed. In the last decade, given global assistance and relative political stability, Educational institutions have grown somewhat. The spread of education in Afghanistan has been closely linked to the ideals of democracy. Although education in Afghanistan has the ideals of democracy and based on the constitution of Afghanistan, education is the right of all citizens, there is no increase in the balance of education rights for Afghan girls from fifty per cent above.

In relation to the participation of girls in education, analysis conducted by a World Bank, Indicates a serious difference in the proportion of girls' participation compared to boys in the schools from one province to another province. The percentage of girls' inclination in some areas like Kandahar and paktia provinces is declining. In recent years, especially in 2017 and 2018 Barriers to the presence of girls have increased Therefore, there has been a significant decline in girls' participation preventing the universal educational goals and many girls have been deprived from education right.

In this research, the main goal is the right of girls to education in accordance with the Afghan Constitution which Mandatory education for all citizens of Afghanistan. The Afghan Ministry of Education's Gender Strategy has been funded or not? And what are the obstacles in this direction.

The findings of this study can be used to identify the barriers and more participation of girls in education.

Research Objectives

The main objectives of the research are as follow:

1. Identifying the causes and factors of girls' inaccessibility to education
2. To find Factors Decreasing Girls' Participation in Education in the Past Years
3. To find why gender strategy and other plans and educational developing programs are not implemented in Afghanistan.

Research Limitations

Though all research has limitations the existing research is due to the lack of people interest To some of the provinces that have been conducting this research on the one hand And, on the other hand, the lack of awareness of the people from education ministry developing programs and domination of negative cultural beliefs regarding the girls educational rights are the limitations of this research.

Research Methods

To access the research objectives, Survey and measure of people satisfaction specially women access to education and The level of satisfaction with the services of the Ministry of Education in Afghanistan Regarding the right of girls access to education, Study and review of published legal documents and frameworks are Indestructible part of the this research.

A) Library Research

Access to education is the right of girls under the Afghan Constitution, For this reason, it is necessary to get a feel for a library research to find strategies, plans and framework Towards quality education and continuing learning for everyone, 2030 education new prospective for education, Research reports and other sources regarding girls' access to education and use them for providing questionnaires and introductory information.

B) Field Work

After reviewing the existed constitution and strategies, plans and researches in libraries and related websites regarding the girls rights of access to education, now we need to do fieldwork using questionnaires and their completion base on existed facts in the society regarding the girls right of access to education and the implementation of existed plans and resources which the girls have or don't have. These questionnaires have two types of questions, open and close.

Research Statistical Population

The identification and determination of provinces or coverage areas were the first step providing ground for this research. In this regard seven provinces, Nangarhar, Paktia, Kunduz, Laghman, Kunar, Were determined as work field. Determination of research field originates from research goals, because in these provinces few girls have access to schools and these are the important provinces that have provincial features of their neighboring provinces. The regional location of these provinces have caused lots of commonalities between these provinces and even sometimes one province has represented its neighboring province.

Population Sample

In the sample population the research is gender specific focuses on research goals and it means that man and woman regarding the lack of girl's access to education and reduction in girl's participation in education in recent years as well as failure to implement afghan education ministry strategy requires inclusion of both men and women in sample population.

Information Analytical Method

To analyze the research findings, the responses to the questionnaires were analyzed relative to each province and received information included in the research text.

Chapter Two
Girls' Current Education Condition

In 1382 less than one million male children had access to education. Based on education ministry statistics (1391) 9.5 million students enrolled in general education schools. However paying attention to problems and challenges in term of girls' education, 39% of 3,549,000 general education students constitute girls. Paying attention to the number of girls eligible and obligatory to school are 6 million, 39% index (3,549.000girls) indicates long distance between boys and girls regarding the level of access to education. Paying attention to above figures and indexes, around 41% girls meaning that 2.5 million of girls have no access to education.

The table below shows the level of girl's access to education comparing to boys

Total Training Courses	**Primary school**	**Secondary school**	**High school**
Girls 66%	40%	26%	53%
Boys 92%	70%	45%	80%
Total 79%	55%	36%	67%
Gender Balance Index	0.71%	0,57%	0,57% 0,66%
Source: Ministry of Education, National Education Strategic Plan, 1392			

.

In the above table gender balance index indicates that the number of girls having access to education gradually reduced from elementary school period to secondary and high school respectively. While gender balance index in elementary period 0.71 and in secondary and high school period reduced to 0.75. Beside that number of girls graduated from general education system reaches 64000 which constitute 34% of all students graduated from general education graduates of grade 12. A small presence of girl students in schools means access of small number of girls to higher education and teacher training programs. In addition presence of small number of girl students and graduates form general education indicates Reduction of their role in national development plans and their social role.

1. Basic Challenges for Girls' Education

In the national decision of the country there is a will to increase and improve girls' access to education. And in this regard, many efforts have been made by the Ministry of Education and other national and international partners. Nonetheless girls' education faces challenges that could be a major barrier to girls' education and could fail or make the government's efforts difficult to provide education services.

- Security

Security is one of the main prerequisites of girls' education. Without security most of the families are not

ready to send their girls to school. The purpose of security in girls' education is social security. Most of schools lack facilities for girls' participation. One of the major challenges particularly in rural areas are lack of building, protective walls and distance of girls homes from schools, therefore most of families are not ready to send their girls to schools which lack building and protective walls.

In addition lack of general security in certain provinces and districts caused most of families not to send their girls to general education schools. The rule of law in the country is seriously weakened. Most of the powerful peoples and those who violate law have always escaped the law, which makes a major challenge to girls' access to education.

- **Geographic Status**

Paying attention to that Afghanistan is a mountainous country, where most of villages in rural areas are located far away from each other's as well as the schools. In the one hand rural areas of the country lacks transportation system compromising commuting between home and schools in the other hand, school distance from peoples home along with country weak security made presence in schools difficult.

- **Economic Status**

Afghanistan is a poor country and around 36% country population is unaffordable to maintain its essential necessities. Country per capita estimates around 640 USD in 1391.

Due to poverty the families cannot afford to pay for their children's education and as a result most of the children including girls deprived for getting access to schools. In the other hand since Afghanistan is a traditional country, most of families prefer to invest on their sons causing reduction of girls' access to education.

- **Cultural Situation**

Afghanistan is a traditional country and follows restrictive culture. Our country cultural norms pose lots of limitations for girls and women.

Cultural constraints for girls and women are primarily due to specific perceptions of moral and jurisprudential decrees. The perceptions that put women in the quadruple fence and the context of social participation, limiting the context of social participation and activities that require a social presence. In the other hand, in Afghanistan as a traditional country the cultural norms limit women social presence.

Women's absolute obedience to family men and extreme prejudice towards women has caused them in the country to have limited facilities to participate in the social activities. Education is a part of girls and women in social presence and in the same time facilitate their presence in social activities therefore, most of families in the country limit girls presence in the middle and secondary education.

Shortage of Female Teachers

In addition to above mentioned factors, lack and even absence of female teachers in some provinces and districts is the main cause of girls' disaffiliation in education. Girl's disaffiliation in education particularly in

high school have considerably reduced the number of grade 12 girl's students. As only 12 grade graduates and above could be recruited as teacher and participate in teacher training program so, As a result girls access to female teachers are reduced, with the ministry of education and some national and international organizations efforts that have key role in girls education, in most districts and some provinces of the country this vicious time is one of the most important cause of girls non participation in the schools and has remained as unsolved challenge till now.

Second chapter

Chapter Three
Girls' Future Education Outlook

According to the educational goals for all, by the year 1399, all boys and girls will be able to include elementary school and complete that". This is one of the developing goals of third millennium for Afghanistan for which the government is committed. The Ministry of Education has adhered to this principle in all its development plans and have organized main education policies based on "Third millennium development goals: for Afghanistan and "Education goals for all" (ministry of education 1392). Therefore the ministry of education is the main trustee of education management and general education in the country and with the help of its partners and its national and international colleagues has tried to provide girls access to education and improve their access to education.

Third Educational Development Plan

Third educational development plan determines following goals in order to facilitate girl's access to education

● Increasing the number of general education students to 14, 8 million (4, 9 million girls and 7, 9 million boys)

●increasing the sex equality ratio to 1 in primary school, 0,8 in secondary school and 0,7 in high school (ministry of education 1392)

From the other side, following strategies are set in third educational development plan in order to decrease the problems and find solution to the problems existing against the girl's access to education.

* Holding the public awareness campaigns through clergymen and tribal elders and awareness regarding the importance and obligation of education.

* Recruiting female teachers and administrative staff especially in rural areas

* Allocation of persuading salary and piece of land for living to female teachers who are carried from city schools to rural schools.

* Equipping the girl's schools with a surround and water facility ... (Ministry of education 1392)

In addition to above mentioned strategies, which have direct impact on increasing girl's entrance to school, some other strategies determined in third educational plan which help on bettering the number of school entering girls to general education schools. These strategies are as following:

● Establishing local schools and its rider branches in remote areas

● distributing nutritional material and stationary for poor students

- Empowering school councils
- Increasing people's partition in building the schools
- Increasing concentration on female teachers education in essential teacher education programs in teacher education centers.
- Expansion and strengthening of teacher education supporting centers
- proving accelerated education for teachers with lower than 12th grade education
- Decentralization of education administration, especially in areas that will target the planning of special problems and coordinate of provinces and districts.

Finally, battle against administrative corruption. All above mentioned strategies have and indirect impact on girl's inclusion to school.

In regard to setting the above mentioned strategies and policies by ministry of education, this ministry on its educational development plan from 1393 to 1399, has increased the general education students number to 14,8 million (6,9million girls and 7.9 million boys). This ministry has targeted sex ration increase to 0, 1 in primary school, 0, 8 secondary school and 0, 7 in high school. (Ministry of education, 1392).

As a result, in regard to speciosity of constitution and immense policies of the country regarding the girl's access to education, future of girl's education seems to be hopeful and starry. Efforts of the ministry of education and its other national and international partners have targeted increase of girls' access to education. As for as, in first step the balanced and national development of the country depends on capable and expert human power and this task is fulfilled firstly, in case that the women take part as half statue of community in development of the country, The point which implicate their education. Secondly, experiences have shown that only educated families, especially mothers, realize the importance of education especially for girls and facilitate their participation in education. But in regard to present limitations of the country in coming years, decrease capacity of budget spending and implication of educational plans and security problems due to insecurity expansion in the country, will we reach the goals, set for girl's education in the educational development plan? Will coming years reveal objective and correct information regarding the girl's educational condition survey and their access to better education in these years?

Chapter Four
Research Findings based on scope studies

Research finding is based on survey of national strategy plan implication, in eight provinces of Afghanistan. Where the questionnaire is distributed. In this method, in every province 100 questions are answered in regard to sex segregation, which 60% of the questions are answered by women. Answering community includes 18 to 40 year old category and they were educated.

From the distributed questionnaire, only from Kandahar province we received back 17 questionnaire which is not countable in regard to research standards. And from seven provinces we received complete sets. Following chart shows specifications of the answering participants and questionnaire.

Profile of Respondents

Level of Education			Age		Sex		Number of Respondents	Province	No
Bachelor	Over High School Graduate	High School Graduate	30 - 45	18 - 25	Woman	Man			
22	35	33	15	75	54	36	90	Herat	1
16	26	42	14	70	40	44	84	Kunduz	2
47	28	22	25	72	64	33	97	Balkh	3
48	31	21	22	78	52	48	100	Bamyan	4
42	24	26	25	67	20	72	92	Nangarhar	5
20	17	33	14	56	27	43	70	Laghman	6
22	25	38	30	55	10	75	85	Paktia	7
14	0	13	1	16	15	2	17	Kandahar	8
231	186	228	146	489	282	353	635	Total	
							635	Grand Total	

Graph (1)

Factors preventing girl's access to education

For the purpose of finding the factors that prevent girl's access to education, similar questions were existed in all questionnaires and the aim of the question was that if the factors were similar or different in all provinces? Answering the questionnaire in seven provinces revealed that the factors were different and are as following:

● Insecurity: regarding insecurity in seven provinces that the research is done, mentioning that the main factor preventing girl's access to education is, insecurity. Level of insecurity in these provinces and its effect on preventing girl's access to education was different which is shown in diagram 2.

● Poverty: poverty is mentioned as second factor, preventing girl's access to education. Poverty as an education access preventing factor can affect all family members but, some families are completely apathetic about their daughters. (Diagram 2)

● Governing negative traditions (culture) : presence and continuation of tradition which prevent girl' access to education was present with little difference in most of the provinces of Afghanistan, especially in provinces this research was done. (Diagram 2)

● Early Marriages: early marriages are found as girl's education preventing factor in all provinces in answers. And its effect is on girls, is different in different provinces of the country. But still exist as a powerful factor. (Diagram 2)

● Sexual Harassment: this is also mentioned as an important factor preventing girl's access to education in some provinces. (Diagram 2)

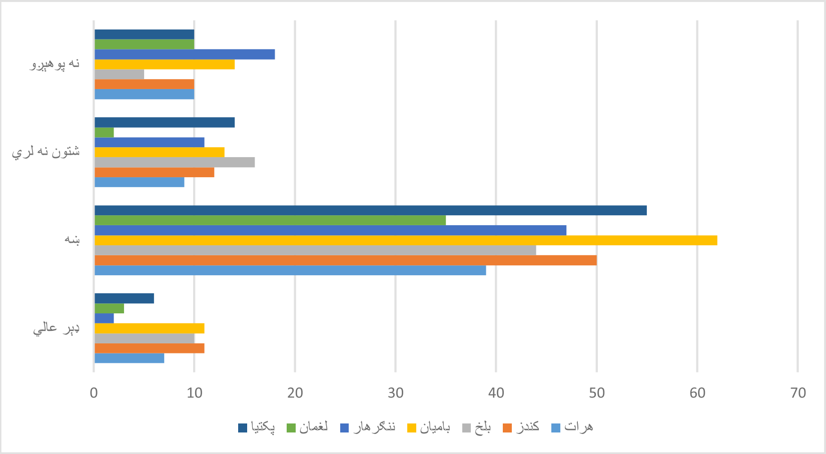

گراف (۳)

2-Acquescience from the services provided by ministry of education for girl's access to education

This was the second question of research. Important point fount from the answers given to this question was that, the information from the special services, provided by the ministry of education to girls was at its lowest level. And the people are less informed from these services, which is mentioned in second chapter of this research.(chapter two)

Information from schedule and plans of sex equality and the girl's right regarding their access to education is the legitimate right of all residence of this country. And will directly impact number of girls in schools. Which level satisfaction is present form the services provided by the ministry of education. You can see in (Diagram 3) which is provided in regard to this issue after analysis of the answers.

Acquiescence from the services provided by ministry of education for girl's access to education

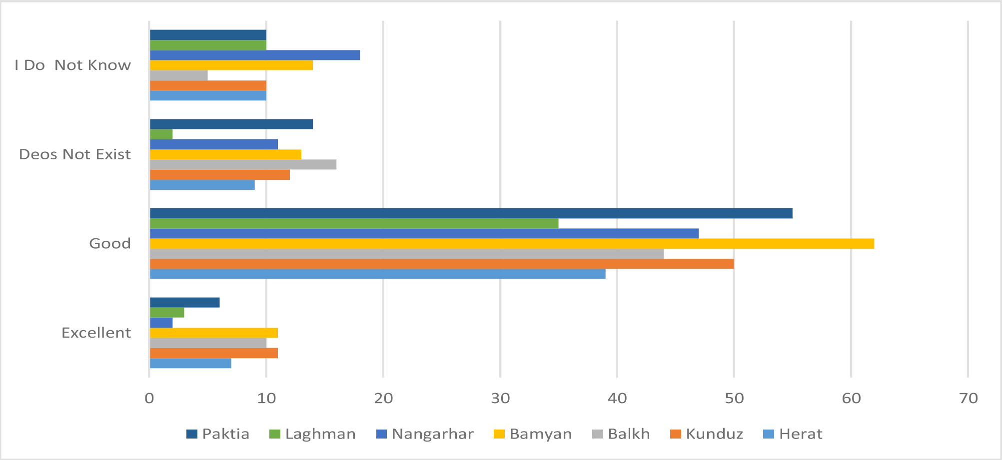

Graph (3)

Third question was international cooperation regarding education in Afghanistan and how is this cooperation about girls.

Again most of the provinces were unaware of this cooperation and specially offering of services to girls. In case, since many years the government of Afghanistan has been suctioning international cooperation for ministry of education of Afghanistan.

Awareness form such cooperation increases the importance of education and people get interested to send their children to schools. Unawareness and different factors in this regard caused balanced offering of services to different provinces. See (Diagram 4).

International Cooperation Regarding Education in Afghanistan and how is this Cooperation about Girls

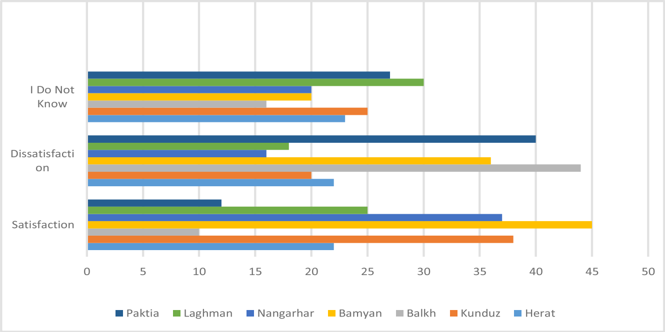

Graph (3)

Fourth question of this research report: is social education present in your province and area, for girls who are deprived from going to school?

In response to this question we found familiarity to such services is limited to some of the provinces. Even the respondents say that, these services are provided to some of the provinces. These services were not universal and this kind of service providing caused unbalanced education especially in the province, this research was done. In case, there are specific social education programs in Afghanistan which are mentioned in second chapter. Most of the people are unaware of it or it is of less importance for them. In (Diagram 4) we found it after the analysis of respondents answers.

Is Social Education Present in your Province and Area, for Girls who are deprived from Going to School?

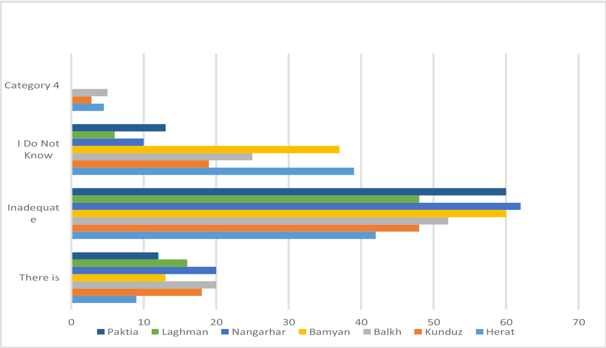

Graph (4)

Is satisfaction of the access to curriculum books present in girls' schools?

In addition to other facilities, one of the targets of expanding and developing education is providing of educational material. Curriculum books are one of these facilities. Access to curriculum books was for different in researched provinces and the respondents complained of the lack and shortage of curriculum books. the research finding is shown in diagram after analysis. (Diagram 5).

Is Satisfaction of the Access to Curriculum Books Present in Girls' Schools?

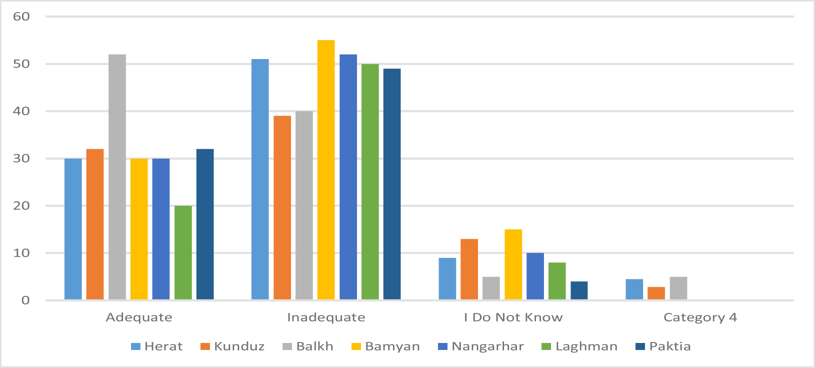

Graph (5)

In your Province, Participation and Access of Girls to Education is Decreased or Increased than the year 1396?

With the various factors present in researched provinces, this participation is so less in most of the provinces. Most important factor caused this decrease are, insecurity and war. See (Diagram 6)

In your Province, Participation and Access of Girls to Education is Decreased or Increased than the year 1396?

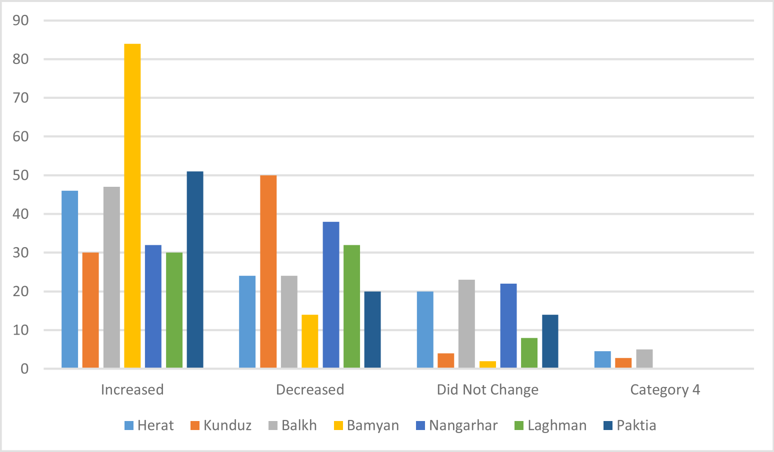

Graph (6)

Are you satisfied of literacy services for women, in your provinces?

These services are impalpable in some provinces because, some of the respondents were satisfied and some were unsatisfied of women literacy services in their provinces. These services are not administered well. See in (Diagram 6)

Are you satisfied of literacy services for women, in your provinces?

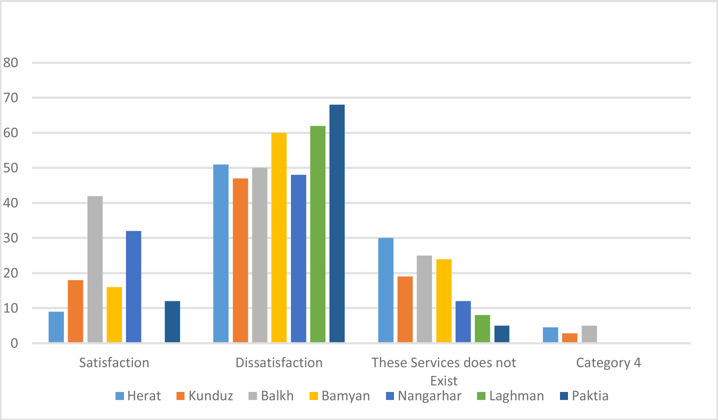

Graph (7)

Chapter five
Summing and Suggestions

This study has been launched for arriving to target of knowing the factors, caused girls deprivation from education. Also community based education (CBEs) is almost the only chance of Afghanistan girls to access education.

Opening of community based education centers in near areas means the access o those girls to education which are deprived by any way. Awareness from these programs is on its lowest level because, the research has shown that community based education is effective in increasing the number of enrolling and exam participating girls. Community based education could be and effective strategy for eradication of systematic impediments present for girls education like, long distance to school, insecurity of school path and most important lack of female teachers.

Beside the reports shows that, community based education is vastly done by nongovernmental organizations and is financially supported by foreign organizations, lack of strategy by the government and supporting organization caused this program, not to be considerable effective in changing literacy level of the girls. Research finding also reveals that the gender strategy and access of all citizens to education is not equally possible.

Beside the attempts of Afghanistan educational system for resolving the necessities of students-mostly failed students, there is very less support from other references regarding girl's education.

Permanent government schools are usually out of specific capacity or have very less capacity to comprehensively provide education and help for children girls.

As one of our research findings, the factors preventing girl's access to education, are still present.
Social education services are one of the major programs of the government of Afghanistan and very less awareness is not present regarding it.
Beside Afghanistan is one of the biggest receivers of assistance from financially supporting organizations, no satisfaction was present from women literacy programs and there is very less awareness from international cooperation regarding educational access.
2-6 percent of foreign assistance for development is allocated for educational sector. Administrative impediments, low capacity, presence of corruption and insecurity even helped that most of these assistance remain without consumption. In compare to national raw products and national budget, the government has spent less of the assistance in educational area according to international standards. And this partly reflects the pattern of allocation of donor.
Donor organizations and the government of Afghanistan held a session regarding Afghanistan in Brussels, November 2016. In this session donor organizations vowed to pay 15,2 billion American dollars during coming four years for assisting Afghanistan. Target of these conference holders was to keep assistance in this level or near this level. And showing that, this amount could help to reach to the target we set.
Beside the commitments given in Brussels conference, overall assistance prospect for Afghanistan was in falling position. Non-governmental organizations reports say that they feel the effects of assistance decrease. This has already affected the girls which are studying in non-governmental education system. As for as the amount of special government expenditures, especially for military sector is increasing-from the budged which is in decreasing position, effect of this could be more huge on girls education in the future.

Suggestions

To the government (legal obligations)

- Education is the fundamental right of every human being. This right has been approved by the constitution of Afghanistan and. Also elucidated in international different treaties to which Afghanistan has joint, Convention on the Rights of the Child, Economic, social and cultural Law Convention. Afghanistan has also ratified convention on all types of discrimination against women (CADEW) which includes the obligation to ensure the equal rights of men with women, including education.
- The government is required to remove barriers to girls' access to education
- Everyone has the right to free and compulsory education without any discrimination. Also Afghan constitution elucidate that secondary education is generally mandatory for all citizens and the government provide rights of access to education for all citizens and make it ready and accessible so, the necessary measures should be taken in this direction.
- The Government of Afghanistan should ensure equal access to education and education without discrimination. The Afghan government has a legal obligation to take the necessary measures to eradicate gender-based discrimination and social and cultural misconduct.
- Human rights regulations also require governments to eliminate the necessary legal and social measures to combat family-based discrimination against women and girls.

- Carrying out cultural activities to prevent the marriage of children through a national plan.
- Suggested that the: The government of Afghanistan must take into account four Criterion of education and training responsibilities: Existence, accessibility, acceptability, and matching capability Education should be provided throughout Afghanistan, with adequate and high quality schools, and accessible to everyone equally.
- in addition, the nature and type of education should be considered as acceptable and consistent with the minimum educational standards. And the education provided must be compatible with the needs of students with different social and cultural status and the girls in the top priority.
- Qualifying literacy services and extending it equally to women in all provinces of Afghanistan.
- Spread of social education by the Ministry of Education.
- We want constant international partnerships for girls' access to education.
- Develop a mechanism for the prevention of sexual harassment
- Increasing the attraction of female teachers.
- Incorporating civil society in overseeing social education programs.
- Attention to the status of education for disabled girl
- Because the percentage of illiterate women is very high, they should be encouraged by literacy programs.
- Adaptive Plan for Sustainable Development Objectives, the fourth objective of which is access to quality education.
- Increasing budget for education, especially literacy.
- Effective variations in the quantification and multiplication of subjects.

References:

1-Annual education development report (1391), ministry of education, Kabul, Afghanistan.

2-National education strategic plan draft (1393-1399),(1391), ministry of education, Kabul, Afghanistan.

3-National Risk and vulnerability assessment 2007/8 profile of Afghanistan. Kabul: ICON INSTITUTE GnbH &CO.Kg consulting group.

4-Central Statistic Organization (CSO) and UNICEF, 2010-2011. Afghanistan
Multiple Indicator Cluster Survey (2010-2011). Final Report. Kabul, Afghanistan: Central Statistics